

Sølvpapir og samfundskritik

Sofie Marie Glad, Katrin Clemmensen og Cecilie Nørgaard

Indholdsfortegnelse

Anslagsoversigt	3
Executive summary	4
Rapportens opbygning	5
Litteraturstudie	7
Nøglebegreber	7
Konspirationsteorier som forskningsfelt	7
Hvorfor tror folk på konspirationsteorier?	8
Demografiske faktorer	9
Politiske faktorer	9
Ideologi	9
Hvordan kommunikeres konspirationsteorier?	10
Konsekvenser af konspirationsteorier	10
Konspirationsteorier i de Nordiske lande	11
Kulturelt tilbageslag	11
Øget immigration	11
Højt uddannelsesniveau	11
COVID-19-relaterede konspirationsteorier i Danmark	12
Opsamling	12
Teori notat	13
Manuel Castells - Rupture og den demokratisk legitimitetskrise	13
Et globalt problem	13
Legitimitetskrisen er et resultat af flere sammenfaldende ting:	14
Globaliseringen og ‘the left behind’.	14
“Politics is professionalizing”:	15
Det liberale demokratis brudte løfter	15
Arlie Hochschild - The deep story	16
Den dybe historie	16
Følelserne	16
Frustration	17
Uretfærdighed	17
Forrådt	17
Stilstand	18
Reaktionen, modstand og opråb	18
Teoriernes indflydelse på projektet	18
Projekt Refleksion	19
Fænomenologi	19
Semistruktureret interview	21
Udvælgelse af interviewpersoner	22

Transskription	23
Fænomenologisk observationsstudie	23
Ethiske refleksioner	24
Anvendelse af Nvivo	24
Reliabilitet ved brug af Nvivo	25
Baggrundsnotat	26
COVID-19 relaterede konspirationer	26
Delkonklusion:	28
Regeringens håndtering værktøj 1 - Nedlukningen af Danmark	28
Danmark lukkes ned 11.03.2020	28
Mink Sagen	30
Delkonklusion	31
Regeringens håndterings værktøj 2 - Censur og forsamlingsforbud	31
Forsamlingsforbud	36
Delkonklusion	39
Regeringens håndterings værktøj 3 - Dobbelt straf og magtens tredeling	39
“Magtens tredeling er en illusion”	40
Delkonklusion:	42
Demokratiets styreform	42
Partiskifte	43
Udelukkelse af nye partier	44
Delkonklusion	44
Opbakning til offentlige protester forklaret gennem følelser	45
Konklusion	49
Litteraturliste	50
Bøger:	50
Hjemmesider:	50
Video:	53
Formidlingsartikel	54

Anslagsoversigt

Afsnit	Anslag	Tilladte anslag
Executive summary	6.692	7.200
Litteraturstudie	11.650	12.000
Teoretisk notat	12.838	14.400
Projektrefleksion	11930	14.400
Baggrundsnotat	46.394	50.400
Forskningsformidlende artikel / kronik	10.303	12.000
Øvrige anslag	10.348	-
Total	110.055	110.400

Forsidebillede af: Cecilie Nørgaard & Jakob Bang Simonsen.

Executive summary

Konspirationsteorier opstår som forklaringer på ondskab. I Danmark og de Nordiske lande kan de første træk på nutidige konspirationsteorier findes tilbage i 1700-tallet, hvor broderskaber som frimurerne blev en integreret del af den danske og svenske elite (Astapova m. fl., 2019, s.15). Senere da befolkningerne gjorde op med kirken og trosretningerne, kunne fænomener som hungersnød, fattigdom og epidemier ikke længere forklares som guds straf til mennesket, men blev istedet forklaret som en plan, der var planlagt og styret af de ondsindede magthavere (Brockhoff, Peters, & Thorup, 2018, s. 29). Det har siden da ført til konspirationer og anklager om en 'dyb' eller 'hemmelig' stat. Historierne har mobiliseret sig ved særlige begivenheder, især nationale kriser (Astapova m.fl., 2019 s.15), og mængden af konspirationsteorier har en tendens til at stige når tilliden i samfundet er lav (Astapova m. fl., 2019, s. 13). I et land som Danmark, hvor den politiske tillid traditionelt set er kendt for at være høj, er det derfor værd at lægge mærke til de øgede antal konspirationer og modstandsgrupper, som er kommet til under COVID-19. Herunder grupper og partier som *Men in Black*, *Modstand Danmark*, *Forfatningspartiet*, *Folkebevægelsen for frihed og JFK-21*. Hvis konspirationsteorier er et symptom på manglende tillid til demokratiet og det politiske system, kan man undre sig over at den danske regering under COVID-19 svarer på samfundskritikken, med så udemokratiske metoder som censur og dobbelt straffe.

Opgaven søger at afdække hvilke oplevelser tilhængere af COVID-19 relaterede konspirationer og modstandsgrupper har af regeringens håndtering af COVID-19. Vi ønsker dermed ikke at analysere på sandhedsværdien i vores interviewpersoners beretninger. I stedet vil vi undersøge, hvordan de indsatser som regeringen iværksætter for at bekæmpe COVID-19 relaterede konspirationer og modstandsgrupper opleves. Vi vil endvidere se på hvilken betydning det får for tilhængere af COVID-19 relaterede konspirationer. Opgaven arbejder ud fra følgende problemformulering og arbejds spørgsmål:

Hvilke oplevelser har tilhængere af COVID-19 relaterede konspirationer i Danmark af regeringens håndtering af COVID-19, og er regeringens bekæmpelse af konspirationsteorier og dertilhørende tilhængere med til at forstærke og reproducere mistilliden til magthaverne?

Arbejdsspørgsmål:

1. Hvad er en konspirationsteori og hvilke COVID-19 relaterede konspirationsteorier er der opstået i Danmark?
2. Hvordan kan Manuel Castells teori om *demokratisk legitimitetskrise* anvendes til at forstå tilhængere af COVID-19 relaterede konspirationer og modstandsgrupper i Danmark?
3. Hvordan kan Hochschilds Deep story teori anvendes til at forstå følelserne bag tilhængere af COVID-19 relaterede konspirationer.

Rapportens opbygning

Rapportens empiri bygger på tre semistrukturerede interviews, feltnoter, lovgivninger, retningslinjer fra EU og Facebook samt datasæt fra TrygFonden og HOPE-projektet. Teoretisk har vi anvendt Manuel Castells, som med bogen *Rupture* fra 2018, beskriver en global udvikling, hvor der overalt i verden ses et fald i tilliden til landets politikere, og hvor selv skandinavien har fulgt samme udvikling de seneste år. Ifølge Castells falder tilliden til politikerne, når politikerne ikke overholder de 6 grundlæggende løfter, som det liberale demokrati lover, såsom *respekt for borgernes grundlæggende politiske rettigheder*. Disse 6 løfter som det liberale demokrati lover, har været rettesnoeren i vores interviewguide, og de løftebrud som fyldte mest for interviewpersonerne, er behandlet i opgaven. Da opgaven har et fænomenologisk standpunkt, har vi endvidere anvendt Arlie Hochschilds teori '*Deep story*' og de dertilhørende 5 følelses stadier, som beskriver den følelsesmæssige rejse fra en almindelig *frustration* over politiske beslutninger, til en *reaktion* i form af aktivisme. Metodisk har vi transskriberet alle interviewene og anvendt analyseprogrammet Nvivo til at kategorisere interviewpersonernes udtalelser ud fra Castells og Hochschilds teorier. Baggrundsnotatet er opdelt i de 5 dele og tager udgangspunkt i de løftebrud og emner, som har fyldt mest hos interviewpersonerne, under COVID-19. De første 3 dele har vi kaldt 'regeringens håndtering værktøjer'. Den første del dykker ned i 'Nedlukningen af Danmark', hvor især regeringens påstand om at nedlukningen var på baggrund af "sundhedsmyndighedernes anbefalinger" fyldte. Anden del hedder 'Censur og Forsamlingsforbud'. Her analyseres hvordan interviewpersonerne oplever krænkelser af deres politiske rettigheder i form af ytrings- og forsamlingsfrihed. Den tredje del beskæftiger sig med brugen af 'Dobbeltstraf' men også magtens tredeling. Afsnittet gennemgår, hvordan forlængelsen af straffelovens §81 har mindsket interviewpersonernes tillid til magtens

tredelem. Den fjerde del dykker ned i 'Demokratiets styreform'. Her belyses, hvordan interviewpersonerne oplever at selve demokratiets styreform er truet. Eksempelvis fremhæves de rekordhøje partiskifte blandt politikerne, og vedtagelsen af den nye lov, der kun tillader én vælgererklæring pr. borger pr. valgperiode. Den femte og sidste del ser på 'Opbakning til offentlige protester'. Her redegøres der for hvor stor en del af den danske befolkning, der støtter op om de offentlige protester mod regeringens håndtering af COVID-19. Der ses også på hvordan Hochschilds 5 følelses stadier spiller en væsentlig rolle i engagementet til deltagelse i offentlige protester.

Projektets konklusion dykker ned i, hvordan konspirationsteorier dannes for at skabe mening i en verden fuld af meningsløshed og uforklarlige begivenheder. Teorierne søger at finde den eller de skyldige, der står bag onde begivenheder i verden. I forhold til vores interviewpersoner kan det konkluderes, at regeringens håndtering af COVID-19, opleves som urimelig og meningsløs. Blandt andet er der en oplevelse af alt for vidtgående indgreb i de demokratiske rettigheder som ytrings-, tanke- og forsamlingsfrihed, som ud fra frustrationer fører til et behov for at skabe mere larm og opråb. Endvidere er der ikke overensstemmelse med EU's retningslinjer for, hvordan konspirationsteorier bekæmpes og hvordan vores interviewpersoner, oplever at blive mødt. Facebooks censurering af indhold med COVID-19 relaterede konspirationer bekræfter interviewpersonerne i, at der findes en anden og skjult sandhed end den officielle. Frem for fornuftig modargumentation oplever interviewpersonerne at blive censureret og latterliggjort, hvilket kun skaber større frustration og endnu større mistillid til regeringen og samfundets øvrige institutioner.

For en læsevejledning af opgaven, se bilag 16

Litteraturstudie

Den nuværende forskning om konspirationsteorier er bred og tværfaglig. En af problematikkerne ved begrebet 'konspirationsteori' er at der i verden findes rigelig med faktiske sammensværgelser (Astapova m.fl., 2019, s. 13). Den største uenighed i forskningen omhandler derfor hvad der definerer en 'konspirationsteori', og hvad der ikke gør (Douglas m.fl., 2019, s. 4). Indledningsvist er det derfor nødvendigt at definere nogle nøglebegreber.

Nøglebegreber

En konspiration skal her forstås som et hemmeligt plot af to eller flere magtfulde agenter. Årsagerne med den skjulte agenda holdes bevidst skjult af magtfulde individer, eller institutioner, og indgår som regel i en større plan med ondsindede hensigter, der vil være fatale for en større gruppe mennesker (Brockhoff, Peters, & Thorup, 2018, s. 8).

“Hvor en sammensværgelse henviser til en ægte kausal kæde af begivenheder, henviser en konspiration til en påstand om sammensværgelser, der måske eller måske ikke er sand” (Douglas m.fl., 2019 s. 4).

Konspirationsteori henviser til én specifik konspirationsteori, eller et sæt konspirationsteorier. F.eks teorien om, at coronavirus er skabt på et laboratorium i Kina, med det formål at bruge det som et biologisk våben mod andre lande, eller egen befolkning (Køllin, 2020 ¶12). *Konspirationsteoretisk tænkning* henviser til, hvordan mennesker, der allerede tror på én bestemt konspirationsteori, ofte vil være tilbøjelige til at tro på andre (Douglas m.fl., 2019, s. 5). Opgaven gør ikke brug af begrebet *konspirationsteoretiker*, da det er for upræcist og bliver brugt bredt, både i litteraturen og populær tale. Begrebet *konspirationsteoretiker* associeres endvidere med en vis irrationalitet, og kan derfor også misbruges til at afvæbne valid kritik (Douglas m.fl., 2019, s. 5).

Konspirationsteorier som forskningsfelt

Der findes to overordnede forskningstilgange til konspirationsteorier: Den psyko-historiske og den socio-historiske tilgang. Den psyko-historiske tilgang bruger det psykoanalytiske begrebsapparatet på historiske begivenheder og deres væsentlige aktører (Brockhoff, Peters,

& Thorup, 2018, s. 10). Douglas m.fl. beskriver specifikt 3 socialpsykologiske motiver for konspirationsteoretisk tænkning:

1. *Epistemiske*: ønsket om forståelse, nøjagtighed og subjektiv sikkerhed
2. *Existentielle*: behovet for kontrol og sikkerhed
3. *Sociale*: behovet for at opretholde et positivt billede af selvet eller gruppen. (Douglas m.fl., 2019 s. 7)

Vi vil ikke uddybe den psyko-historiske tilgang yderligere, da vi med denne opgave vil tage et socio-historisk udgangspunkt. Vi trækker endvidere på Astapova's definition, med henvisning til cf. Knight som understreger, at konspirationsteoretisk tænkning ikke må forstås som et tegn på personlig sygdom.

“Conspiracy thinking, however, should not be seen as a sign of personal illness, but rather as a way of dealing with the complexity of the modern world. The conspiracy theory is therefore often a symptom of a perceived imbalance between the powerful and those subjected to their rule”. (Astapova m.fl., 2019 s. 13)

Det skal her hurtigt siges, at den psyko-historiske indgangsvinkel heller ikke nødvendigvis behandler konspirationsteoretisk tænkning, som tegn på personlig sygdom (Brockhoff, Peters, & Thorup, 2018 s. 10). Den socio-historiske tilgang forholder sig til de sociale forhold, der præger de tidsperioder som konspirationsteoriene udfolder sig i. Dermed bestræber forskerne sig ikke nødvendigvis på at forstå sandhedsværdien i konspirationsteoriene, men hensigten er derimod at undersøge deres symbolske indhold, der medfører at nogle mennesker anvender konspirationsteorier som forklaringsmodel på begivenheder (Brockhoff, Peters, & Thorup, 2018, s. 12).

Hvorfor tror folk på konspirationsteorier?

Vi vil nedenunder redegøre for nogle *demografiske, politiske og ideologisk* faktorer, som kan have betydning for, om folk tror på konspirationsteorier.

Demografiske faktorer

I USA er der fundet sammenhæng mellem 'higher level of conspiracy thinking' og lavere niveau af uddannelse og indtægt (Douglas m.fl., 2019 s. 10). En anden undersøgelse viste at tilhængere af konspirationsteorier var tilbøjelige til at være mandlige, ugifte, mindre uddannede, have lavere indkomst, være arbejdsløse, være medlem af en etnisk minoritetsgruppe og have svagere sociale netværk (Douglas m.fl., 2019 s. 10). Studierne har ikke påvist kausalitet mellem konspirationsteoretisk tænkning og uddannelse, men peger på at uddannelse kan give folk redskaber, der gør dem i stand til at modstå konspirationsteorier. F.eks har news media literacy været med til at gøre folk mere modstandsdygtige (Douglas m. fl., 2019 s. 10).

Politiske faktorer

Konspirationsteorier opstår ofte omkring politiske begivenheder. Især når disse begivenheder stimulerer de psykologiske tilstande, der er knyttet til konspirationsteoretisk tænkning, såsom lav politisk tillid, følelser af magtesløshed, usikkerhed og uforudsigelighed. Politiske skandaler mindsker tilliden til regeringen, hvilket igen resulterer i højere niveau af konspirationsteoretisk tænkning (Douglas m.fl., 2019 s. 10). Politologer er også begyndt at undersøge hvordan konspirationsteorier bruges som politiske redskaber (Douglas m.fl., 2019 s. 11).

Ideologi

Der findes ikke entydig forskning om, hvorvidt mennesker med konspirationsteoretisk tænkning, er tilknyttet specifikke partier, men generelt er folk mere tilbøjelige til at tro at oppositionen deltager i ondsksfulde hemmelige aktiviteter, end repræsentanter fra deres eget parti (Douglas m.fl., 2019 s. 11). Med henvisning til Uscinski & Parent pointerer Douglas, hvordan det at være i den tabende ende af en magtasymmetri, kan føre til tro på konspirationsteorier. Uscinski & Parent studerede breve til *New York Times*, fra 1890-2010 og fandt ud af, at når en republikaner var præsident i USA, var de udbredte konspirationsteorier tilbøjelige til at beskyjde republikanerne og store virksomheder, for sammensværgelser. Omvendt når en demokrat var præsident, omhandlede konspirationsteoriene demokraternes sammensværgelser med socialisterne. I tidsperioder med krig, omhandlede konspirationerne mere udenlandske fjender, end i andre tidsperioder (Douglas m.fl., 2019 s. 12).

Hvordan kommunikeres konspirationsteorier?

Konspirationsteorier spredes mest på internettet, men spredes oftest kun mellem folk som allerede er tilhængere af konspirationsteorier, og fastlåses derfor i de samme "bobler" (Douglas m.fl., 2019, s. 15). Internettet har muliggjort hurtig udbredelse af *flere* konspirationsteorier, og i dag udvikles de ikke længere kun af ét menneske eller få menneskers detektivarbejde, men skabes gennem en global og kollektiv vidensproduktion (Brockhoff, Peters, & Thorup, 2018, s. 13). Dog kan internettet også være med til at begrænse teoriernes omfang og udbredelse, da milliarder af potentielt kritiske stemmer kan afvise teorierne med faktatjek (Douglas m.fl., 2019 s. 15). Under COVID-19 er sociale medier, som Facebook og Youtube, i deres kamp mod fake news, begyndt at fjerne misinformation om COVID-19, hvilket har gjort det mere problematisk at sprede COVID-19 relaterede konspirationsteorier. Eksempelvis tillader Youtube ikke "*påstande om, at COVID-19 er forårsaget af stråling fra 5G-netværk*" (Facebook, 2021; Youtube u.å.).

Konsekvenser af konspirationsteorier

Mulige fordele ved konspirationsteorier:

1. De giver enkeltpersoner mulighed for at sætte spørgsmålstegn ved magtfulde gruppers handlinger.
2. Regeringer opfordres til at være mere gennemsigtige.
3. Åbner diskussioner, som ellers ville være lukkede.
4. De kan afsløre uoverensstemmelser i de officielle forklaringer af begivenheder.
5. Konspirationsteorier kan også afsløre faktiske sammensværgelser (Douglas m.fl., 2019, s. 17).

Omvendt er der en del negative konsekvenser forbundet ved konspirationsteorier, da de i overvejende grad er knyttet til skadelige sociale, sundhedsmæssige og politiske konsekvenser (Douglas m.fl., 2019, s. 8). Eksempelvis fordomme mod bestemte grupper i samfundet (jøder har gennem historien flere gange været ofre for konspirationsteorier), sundhedsrelaterede beslutninger og benægtelse af videnskabelig konsensus (F.eks klimaforandringerne) (Douglas m.fl., 2019, s. 17,18, 19). De konspirationsteorier som formentlig kan forvolde størst skade, er dem om vacciner.

“Disse konspirationsteorier handler om farmaceutiske virksomheders undertrykkelse eller benægtelse af bevis for, at vacciner, især MMR-vaccinen, kan forårsage autisme eller andre skadelige tilstande hos børn.” (Astapova m. fl. 2020, s. 19) (egen oversættelse).

Konspirationsteorier kan også føre til vold, radikaliserings og ekstremisme. Her kan man ikke fastslå kausalitet, men der er mange tilfælde hvor voldelige handlinger har taget udgangspunkt i en konspirationsteori, eksempelvis Anders Breivik. Af regeringer som har udøvet vold på baggrund af konspirationsteorier og propaganda, er der eksempelvis Nazi Tyskland og Rusland under Stalin (Douglas m.fl., 2019, s. 20).

Konspirationsteorier i de Nordiske lande

Konspirationsteorierne i de Nordiske lande har eksisteret længe, omend i roligere udgaver end, hvad man har set i andre lande. I løbet af de seneste 50 år har man dog set en stigning. Ifølge Astapova m.fl. (2020, s.12) skyldes denne udvikling tre overordnede grunde:

1. Kulturelt tilbageslag

Selv om den politiske og sociale tillid forbliver høj i de Nordiske lande, så ser vi en stigende minoritet i samfundet, som søger tilbage til de mere traditionelle og nationale værdier. Man ser en stigende modstand mod det globale fællesskab samt social-liberale holdninger, hvilket har medført øget populisme og autoritære reaktioner.

2. Øget immigration

Den øgede immigration til de nordiske lande, har udfordret den samfundsmæssige samhørighed og udløst mistanke og konspiratoriske ideer.

3. Højt uddannelsesniveau

Det generelle høje uddannelsesniveau og øgede sproglige færdigheder (med engelsk som det globale fælles sprog) har gjort konspirationsteorier mere let tilgængelige.

Særligt siden årtusindeskiftet har konspirationsteorier mod staten og eliten, været fremtrædende som forklaringer på ondskab i Norden. Omvendt har globaliseringen og de Nordiske landes velfærds succes, gjort dem til genstand for konspirationsteorier andre steder i verden (Astapova m.fl., 2020, s. 12). Eksempelvis denne om Sverige:

“Yes children are taken away, and the blood of the taken babies is added in surströmming. The blood of the babies baptized in the Russian Orthodox Church is especially valuable. It is considered a very special delicacy served at Christmas only”
(Astapova m.fl. 2020, s. 80).

COVID-19-relaterede konspirationsteorier i Danmark

Kigger vi i Danmark har den danske forsker i konspirationsteorier Kasper Grotle Rasmussen identificeret tre slags konspirationsteorier, som er skabt under COVID-19 (Køllin, 2020):

1. *Corona er et biologisk våben*
2. *Big pharma har skabt Corona*
3. *Der er slet ingen Corona*

Opsamling

Fordi forskningsfeltet er bredt og tværfagligt, er det vigtigt at man som forsker tydeliggør hvordan man definerer forskellige nøglebegreber. En problematik ved begrebet *konspirationsteori* er, at der i verden findes rigeligt med faktiske sammensværgelser. Konspirationsteorier kommunikerer hovedsageligt på internettet, men har en tendens til at koncentreres i ‘bobler’ af mindre grupper. Selv om konspirationsteorier kan have negative konsekvenser, som fordomme mod grupper, kan de også have visse fordele, som at tvinge en regering til at være mere gennemsigtig. Afslutningsvis er det vigtigt at konspirationsteoretisk tænkning ikke ses som tegn på personlig sygdom, men som en symptom på en ubalance mellem magthaverne og befolkningen.

Teori notat

Konspirationsteorier er Ifølge Astapova m fl., tegn på lav politisk tillid. Vi vil derfor bruge Manuel Castells som med bogen Rupture (2018) beskriver hvordan der faktisk hersker en historisk lav tillid til hele verdens politikere. Endvidere vil vi bruge Arlie Hochschilds værk 'Strangers in their own Land' (Hochschild, 2016), hvori hun beskriver den samme mistillid, men ud fra individernes følelser, frem for kvantitativ data. Denne tilgang har vi fundet inspirerende, da følelser nogle gange bedre kan forklare menneskers handlinger end teori.

Manuel Castells - Rupture og den demokratiske legitimitetskrise

Castells beskriver den *demokratiske legitimitetskrise*, som kendetegnet ved at flertallet af befolkningen i en demokratisk nation, ikke føler sig repræsenteret af deres regering eller nogen af nationens politikere:

“If the subjective link between what citizens think and want and the actions of those we elect and pay for is broken, this creates what we call a crisis of political legitimacy, namely, the widely-held feeling that the agents of the political system do not represent us.” (Castells, 2018, s. 10)

Når befolkningen ikke oplever, at de folkevalgte politikeres handlinger udtrykker folkets følelser og ønsker, opstår en ”crisis of political legitimacy” – en demokratisk legitimitetskrise.

Et globalt problem

Mere end to tredjedele af verdens befolkning føler sig ikke repræsenteret af deres regeringer, parlamenter eller politiske partier (Castells, 2018, s. 11). Dette inkluderer borgere i USA og EU, og selv de Skandinaviske lande har fulgt denne udvikling de senere år. Der er en stigende opfattelse af at politikere udelukkende varetager deres egne interesser, og i undersøgelser hvor der spørges ind til, hvilke professioner der opfattes som mest prestigefyldte, rangerer 'politikere' lavest i samtlige lande (Castells, 2018, s. 11). Verden over stiger interessen for politik og samtidig ses en dalende tillid til politiske institutioner. Tidligere har der været en tendens til, at befolkningen sjældent handler i praksis, som de giver udtryk for i meningsmålinger, men gennem de seneste 10 år har vi ifølge Castells, set en tendens til, at folk i stigende grad agerer præcist politisk, som de giver udtryk for i meningsmålinger

(²Castells, 2018, 14:00). Det forklarer ifølge Castells bl.a Brexit og valget af Trump. Færre og færre mennesker støtter liberalt demokrati, samtidig med at de demokratiske idealer ihærdigt forsvares (Castells, 2018, s. 11). Det viser et ønske om demokrati, men en voksende kløft mellem, hvad folk vil have og hvordan deres ønsker derimod bliver repræsenteret. Castells påpeger, at den globalt dalende tillid er et resultat af tilbagevendende svigt fra politikerne. F.eks når korrupte banker bliver reddet fra økonomiske kriser, samtidig med at der skæres ned på basale offentlige ydelser, eller når borgere går ud og demonstrerer og bliver mødt med politi (Castells, 2018, s. 10). Omfanget af denne udbredte følelse af mistillid, og generelle afvisning af politik adskiller sig fra land til land, men er ikke desto mindre allestedsnærværende i verden (Castells, 2018, s. 11).

Legitimitetskrisen er et resultat af flere sammenfaldende ting:

Ifølge Castells er legitimitetskrisen et resultat af sammenløbet af forskellige gensidigt forstærkende processer. Nedenfor fremhæves tre af disse forstærkende processer.

Globaliseringen og ‘the left behind’.

Castells mener, at den dalende politiske tillid sker som en reaktion på en globaliseret verden, der på mange måder er ude af kontrol for den enkelte borger. Det skal altså ikke forstås som enkelte bevægelser i enkelte nationer, men som et globalt symptom på manglende politisk tillid, som resultatet af de voldsomt hurtige forandringer globaliseringen har medført. For at styrke konkurrenceevnen i en global verden, skaber landene en ny form for stat: ‘netværks-staten’. Et overnationalt netværk, hvor suverænitæt delvist overgives, i bytte for deltagelse i styring af globaliseringen (Castells, 2018, s. 12). Men jo mere suverænitæt de enkelte stater afgiver, for at være med i globale anliggender og beslutningsprocesser, des mere afstand opstår der mellem borgeren og staten. Mange borgere oplever, at grundlæggende beslutninger som påvirker deres liv, bliver taget uden for institutioner med direkte repræsentation (Castells, 2018, s. 12). EU er et klart eksempel på dette. I forlængelse påpeger Castells, hvordan der sker en opdeling mellem de magtfulde, indflydelsesrige borgere i storbyer, som identificerer sig selv som verdensborgere i en globaliseret verden, og så den lavere middelklasse som bor langt fra byerne og føler deres jobmuligheder bliver truet af immigranter. Fagfolk med bedre uddannelse og bredere muligheder, forbindes med hinanden verden over og danner en ny form for social klasse, mens lokale arbejdere bliver

devalueret af industriel offshoring og flytning og fordrives af teknologiske forandringer der efterlader dem sårbare for arbejdsregulering (Castells, 2018, s. 12).

“Politics is professionalizing”:

Castells beskriver hvordan politik er blevet en karrierevej:

“Politikere er ved at blive en social gruppe, der forsvarer deres egne fælles interesser, frem for de grupper at mennesker, som de foregiver at repræsentere. De udgør en politisk klasse, der med hæderlige undtagelser, overskrider deres ideologier og beskytter deres oligopol” (Castells, 2018, s. 10).

Det liberale demokratis brudte løfter

Befolkningen føler ikke at der er sammenhæng mellem, det som liberale demokrati lover, og politikernes handlinger. Castells beskriver 6 løfter som det liberale demokrati lover:

1. *Respekt for borgerens grundlæggende og politiske rettigheder, herunder ytrings- og forsamlingsfrihed, beskyttet af domstolene gennem retsstaten.*
2. *Adskillelse af den lovgivende, udøvende og dømmende magt.*
3. *Frie og periodiske valg til de ovennævnte beføjelser.*
4. *Staten og al dens virke skal underkastes dem som folket har tildelt magten.*
5. *Mulighed for at opdatere og revidere grundloven/forfatningen, hvori principperne for de demokratiske institutioner, er nedfældet.*
6. *Forhindre at økonomiske og ideologiske magter har indflydelse i staten.*

(Castells, 2018, s. 9)

I teorien burde det liberale demokratis struktur rette op på denne ubalance gennem de periodiske valg, hvor folket frit kan vælge nye repræsentanter. I praksis er det dog ofte så svært for nye repræsentanter at komme ind i det politiske domæne, at valget forbliver mellem dem, som allerede er der (Castells, 2018, s. 10). Når løfterne bliver brudt af politikerne, føler befolkningen sig ikke repræsenteret og der opstår en legitimitetskrise. To nylige eksempler på sådan en legitimitetskrise er ifølge Castells Brexit og valget af Trump.

Arlie Hochschild - The deep story

Hvor Manuel Castells beskriver en gruppe mennesker som ikke føler sig repræsenteret ud fra meningsmålinger, statistik, politisk historisk udvikling og globalisering, forklarer Hochschild dem ud fra deres *følelser*.

Den dybe historie

Arlie Russel Hochschild, er en amerikansk professor inden for socialpsykologi. Hochschild undersøgte i 2016, hvorfor der blandt amerikanske hvide, kristne sydstatsborgere i USA, er sket en stigning i mængden af tilhængere til de højreorienteret partier (Berkeley Sociology). Udefrakommende opfattede ofte de højreekstreme parti tilhængere, som værende fremmedhadske, racistiske og fordomsfulde. Resultatet af Hochschilds studie viste, at sydstatsborgerne *følelser* forklarede en bagvedliggende 'dybere historie'. Hochschild præsenterer teorien gennem en metaforisk fortælling om at 'vente i kø' på den amerikanske drøm. Følelserne blandt de interviewede borgere er en generel frustration og træthed af en regering (Barack Obama), som ikke repræsenterede dem og deres behov, men derimod støttede op med hjælp og velfærdsgoder (gratis uddannelse og sundhed) til alle andre (immigranter, flygtninge, klimaet, dyreliv, kvinderettigheder, homoseksuelle mm.). Sydstatsborgerne som selv følte, at de havde arbejdet hårdt hele livet følte, at de blev sprunget over i køen til den amerikanske drøm, af mennesker og objekter (selv en truet pelikan), som ikke havde bidraget til landets økonomi (Hochschild, 2016, s.103). Undervejs i studiet udviklede Hochschild en teori om, hvordan alle mennesker har en personlig dybere historie, der ud fra følelser præger vores valg og beslutninger. Teorien bygger på 5 overordnede følelser og temaer: *Frustrationen, uretfærdigheden, at blive forrådt, stilstanden og reaktionen*. Vi vil nedenunder kort uddybe de forskellige stadier i teorien.

Følelserne

Det mest væsentlige i Hochschilds teori om deep story er, at det er en følelseshistorie. Alle mennesker har en personlig følelsesmæssig dybere historie, der præger vores livsverden. Ifølge Hochschild bygger historierne på dybe grundlæggende menneskelige følelser som alle kender og alle på et eller andet niveau kan genkende, hvilket skaber en form for medfølelse blandt dem historierne deles med:

“A deep story is a feels-as-if story—it’s the story feelings tell, in the language of symbols. It removes judgment. It removes fact. It tells us how things feel.”

(Hochschild, 2016, s. 101)

Frustration

I dette trin af ‘deep story teorien’ opstår der en følelse af frustration. For at forstå følelsen af frustration uddyber Hochschild sit scenarie, med den lange kø, hvor målet i sidste ende er den amerikanske drøm. Gennem interviews med sydstatsborgerne beskriver Hochschild, hvordan de alle fortæller om hårdt arbejde med lange timer, usikre ansættelser og ringe arbejdsvilkår. Fælles var, at alle *følte*, at de havde udvist moralsk karakter gennem deres hårde arbejdsmæssige prøvelser. Den amerikanske drøm om velstand og sikkerhed, skulle blive en belønning og et slags ærmemærke for alt dette slid (Hochschild, 2016, s. 102). Men ‘køen’ bevæger sig ikke, de kommer ikke længere frem, hvilket ifølge Hochschild fremprovokerer en følelse af frustration og stilstand.

Uretfærdighed

I dette stadie beskriver Hochschild, hvordan følelsen af uretfærdighed opstår og hvordan borgerne, der har slidt og knoklet på arbejdet hele deres liv føler sig uretfærdigt behandlet af regeringen, der skubber udsatte borgere ind foran i køen. Her får de udsatte borgere tilbudt uddannelser, jobmuligheder og andre velfærdsgoder. Sydstatsborgerne har selv skulle kæmpe for at få råd til en uddannelse og senere kæmpe for at få et godt job (Hochschild, 2016, s. 102). Det medfører en følelse af uretfærdighed og urimelighed, men sydstatsborgerne giver også udtryk for en ængstelighed og urolighed. Samtidig er det også i dette stadie at en spirende fællesskabsfølelse får grobund.

Forrådt

Det dominerende i dette stadie er følelsen af mistroiskhed. Den daværende demokratiske regering, fra 2009-2017, med Barack Obama i spidsen, hjælper borgere med at springe over i køen. Det skaber en mistroiskhed over for staten og sydstatsborgerne føler sig forrådt af staten. Ved at tilslutte sig de højreorienterede partier og bevægelser, finder de trøst i et mistroisk fællesskab blandt andre, der oplever og føler samme uretfærdige behandling (Hochschild, 2016, s. 103).

Stilstand

En følelse af stilstand opstår. Især blandt borgere i aldersgrupperne halvtredserne, tresserne og halvfjerdsere, der alle er et sted i livet hvor de afstemmer deres forventninger til livet og dets indhold og hvor de vurderer deres opnåede status og velstand. Alle rammes de af en dybere fælles erkendelse af de manglende muligheder for at opnå den amerikanske drøm (Hochschild, 2016, s. 105). Hochschild påpeger at for nogle kan det være en tid, hvor de tvinges til at opgive nogle af deres drømme (Hochschild, 2016, s. 105). Dette resulterer ifølge Hochschild i, at der opstår en følelse af, at det er vigtigt at beskytte det du allerede har opnået.

Reaktionen, modstand og opråb

Som reaktion på alle disse følelser af frustration, uretfærdig behandling, mistroiskhed, følelsen af at blive forrådt og samtidig følelsen af afmagt og en stigende stilstand, opstår der en vrede og et behov for at råbe og gøre modstand overfor disse nedadgående kræfter (Hochschild, 2016, s. 107-108).

“You have the impulse to call out [...] You feel stuck between a strong desire to be recognized for who you really are and all you’ve really done [...] You want to rise up against these downward forces.” (Hochschild, 2016, s.107-108)

Teoriernes indflydelse på projektet

På baggrund af Manuel Castells og Arlie Hochschilds teorier vil vi i baggrundsnotatet se på den dalende mistillid til de magthavende og de følelser der opstår undervejs. Castells påpeger i sin teori, hvordan løftebrud mellem politikerne og befolkningen fører til en mistillid til det demokratiske virke. Vi ønsker at anvende netop denne teori til at se på, hvordan regeringens håndtering af COVID-19 i Danmark har påvirket vores interviewpersoners tillid både følelsesmæssigt og politisk.

Projekt Refleksion

Afsnittet præsenterer de overvejelser vi har haft undervejs i rapport processen, samt hvilke metodiske overvejelser og metoder der er benyttet til projektet.

Metodisk er der blevet indsamlet empiri gennem:

Semistrukturerede interviews

- Med tilhængere af COVID-19 relaterede konspirationer.

Feltstudie

- Lørdag 24.04.21 holdte Folkebevægelsen for Frihed en 'meningsdannende genåbningsfest' i København.

Dokumenter:

- Danske love
- EU's retningslinjer for hvordan du taler med en konspirationsteoretiker
- Grønninge rapporten
- Avisartikler
- Facebooks retningslinjer

Litteratur:

- Bøger
- Forskningsartikler
- Tidsskrifter

Surveys

- HOPE-Projektet
- Tryghedsmålinger

Fænomenologi

Projektet tager udgangspunkt i en fænomenologisk videnskabsteoretisk tilgang. Dette er valgt fordi vi ønskede at forstå tilhængere af COVID-19-relaterede konspirationsteorier, ud fra deres egen opfattelse af fænomener og verden omkring dem. Dette muliggøres ved at anvende den fænomenologiske videnskabsteoretiske tilgang, der undersøger menneskets subjektive erfaringer med verden og fænomener i verden.

“Ordet fænomenologi kommer fra de to græske ord „phainomenon“ (det, som viser sig) og „logos“ (lære). Fænomenologi betyder dermed “læren om det, som viser sig for os”. ” (Juil, 2012, s. 65)

Den fænomenologiske videnskabsteoretiske tilgang er skabt af Edmund Husserl i starten af det 20. århundrede. Som citatet ovenfor beskriver, så tager Husserls klassiske fænomenologi udgangspunkt i, at vi kender fænomenerne som vi oplever dem (Juil, 2012, s. 66).

Fænomenologi er ifølge Husserl læren om, hvad der sker bag vores menneskelige bevidsthed, og hvordan mennesket erfarer deres omverden. I den fænomenologiske videnskabsteoretiske tilgang, findes der ikke en objektiv virkelighed, som videnskaben har til opgave at forklare eller fremvise, og der skelnes derfor heller ikke mellem verden, som den er for subjektet, og verden, som den er i sig selv (Juil, 2012, s. 65) Når det drejer sig om kvalitativ forskning, er fænomenologi i almindelighed et begreb, der peger på en interesse i at forstå sociale fænomener ud fra aktørernes egne perspektiver og beskrivelse af verden, som den opleves af informanterne ud fra den antagelse, at den vigtige virkelighed er det, mennesker opfatter den som (Brinkmann & Tanggaard, 2017, s. 227). Ifølge Brinkmann og Tanggaard opnås de bedste og mest interessante fænomenologiske forskningsresultater gennem personligt tilrettelagte metoder, hvor oprigtig undren og nysgerrighed er bærende elementer (Brinkmann & Tanggaard, 2017, s. 231). Ethvert videnskabsteoretisk paradigme er baseret på en ontologiske og epistemologisk forståelse. Ontologi stammer fra græsk og betyder ”*læren om det værende*” (Ebdrup, 2014).

Ganske kort vedrører ontologi antagelser om virkeligheden og dens karakteristika (Juil & Pedersen, 2012, s.14). Den fænomenologiske videnskabsteoretiske tilgang er baseret på et ontologisk opfattelse, hvor der brydes med troen på at der eksisterer en objektiv realitet „derude“, der er uafhængig af menneskets subjektive verdensopfattelse (Juil, 2012, s. 67). Begrebet epistemologi dykker derimod ned i, hvad der kan opnås gennem den indsamlede viden, og hvordan den er tilkommet og indsamlet (Juil & Pedersen, 2012, s. 14). I den fænomenologiske epistemologi kan sociale fænomener hverken studeres som ting eller sociale fakta.

“Fænomenologien hævder som sagt, at den verden der fremtræder for os, er den eneste virkelige verden” (...) Fænomenologien nedbryder således skellet mellem objektivitet og subjektivitet.” (Juil & Pedersen, 2017 s. 66-67).

Et vigtigt begreb i den fænomenologiske videnskabsteori er livsverdenen. Livsverdenen skal forstås som den konkrete virkelighed, vi kan erfare, og som vi i det daglige tager for givet og er fortrolige med, når vi træffer beslutninger, kommunikerer og handler (Brinkmann & Tanggaard, 2017, s. 219). Ved at anvende en fænomenologiske tilgang som indgangsvinkel for vores empiriindsamling, bliver formålet ikke at afdække en sandhedsværdi, men derimod at forstå fænomenet COVID-19, gennem vores interviewpersoner.

Semistruktureret interview

For at forstå tilhængere af COVID-19- relaterede konspirationsteorier, har vi valgt at anvende et semistruktureret interview. Dette stemmer godt overens med den fænomenologiske videnskabsteoretiske tilgang, som projektet bygger på. En væsentlig detalje i de fænomenologiske undersøgelser er, at interviewspørgsmålene giver informanterne plads til at svare ud fra, hvad de selv finder interessant, men at de samtidig ikke er for lukkede (Brinkmann & Tanggaard 2017, s. 231). Klassisk for det semistrukturerede interview er, ifølge Steinar Kvale og Svend Brinkmann, at det søger at forstå interviewpersonens livsverden (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 19). Ved at anvende et semistruktureret interview åbnes der op for at skabe en uformel og hverdagslignende dialog med interviewpersonerne (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 49). Kvale og Brinkmann påpeger vigtigheden i at registrere, hvordan interviewpersonernes kropssprog, ansigtsudtryk eller stemmeføringen er for senere hen at kunne fortolke det i den kontekst det blev sagt. Derfor er det også nødvendigt at lytte til det, der bliver sagt i den konkrete kontekst, men lige så vigtigt at kunne høre det, der bliver sagt mellem linjerne for de udtrykte meninger (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 51). Ét enkelt interview blev foretaget hjemme hos personen, hvor de to andre blev over videoopkald.

Spørgsmålene i interviewguiden er bygget op omkring Castells teori om legitimitetskrise og Hochschild's teori om den dybere historie, der muliggøre at fokuserer på følelser og holdninger om mistillid og konspirationer. Interviewguiden er lavet som en guideline til os selv og var ikke synlig for interviewpersonerne, da det skulle være muligt for os at ændre vores spørgsmål løbende alt efter, hvordan samtalen udfoldede sig.

Teori	Forskningsspørgsmål/ Interviewspørgsmål		
Baggrundsspørgsmål:	Fortæl om dig selv. - Hvem er du? - Alder? - Uddannelse? - Familieforhold? - Arbejde?	Globaliseringsen har medført en national identifikationskrise, som gør at folk søger den nationale identitet og afviser en global identitet - Soges der væk fra det globale? - Nationalromantik frem for det globale?	Hvad er din holdning til EU?
Kasper Grofte Rasmussen			
Corona har udløst 3 konspirationsteorier: 1. Corona er et biologisk våben 2. Big pharma har skabt corona 3. Der er slet ingen coronavirus	Hvem har introduceret dig for det her fænomen? Hvad betyder corona for dig? Hvordan påvirker det din hverdag? Hvilke konsekvenser har corona påført dig?	Hvordan svarer magthaverne på dine ytringer? (latterliggørelse, censur?)	Hvad er dine oplevelser med at sige din mening højt? Hvordan bliver dine holdninger modtaget? Hvad siger din omgangskreds om corona? (kolleger, familie, venner) Hvor kan du ytre dine holdninger herne?
Castells, Rupture		Kvantitative undersøgelser om danskere	
1) Respekt for borgerens grundlæggende og politiske rettigheder.	Hvad tænker du om den danske regering?		Vi vil i det følgende spørge ind til om du har tillid til forskellige samfundsinstitutioner: - Tillid til staten - Tillid til sundhedsvæsenet - Tillid til politiet - Tillid til retsvæsenet - Tillid til folketinget - Tillid til videnskaben - Tillid til pressen
2) En separation af den udevendte, lovgivende og dømmende magt.	Hvorfor har du valgt at indgå i et parti?		
3) Staten og al dens virke, skal underkaste sig de personer som er blevet valgt af folket (politikere).	Hvad er din holdning til Epidemiloven		
4) Mulighed for at opdatere og revidere grundloven/forfatningen.	Er der nogen nuværende politiske partier, som repræsenterer dine holdninger?		
5) Forhindre økonomiske og ideologiske magter i at have indflydelse i staten.	Er din mistillid til systemet og politikere opstået før eller efter corona pandemien?		

Se den samlede interviewguide i bilag 4.

Formålet med vores anvendelse af det semistrukturerede interview har været at indsamle viden om interviewpersonernes livsverden for, at vi senere kunne tolke og analysere på betydningen af de beskrevne fænomener. Interviewene tegner dermed ikke et repræsentativt billede af den brede befolknings meninger eller opfattelser, men giver en dybere indsigt i de tre interviewpersoners livsverden, oplevelser og følelser (Kvale & Brinkmann, 2015 s. 49)

Udvælgelse af interviewpersoner

Kriteriet har været, at de skulle have en tydelig overbevisning om at der bag COVID-19 er en skjult agenda, sat i værk af en mindre gruppe. Vi ønskede flere interviewpersoner, men det var overraskende svært at få dem i tale. Eksempelvis efterspurgte vi interviewpersoner i Facebook gruppen 'Folkebevægelsen for Frihed' som på et tidspunkt havde omkring 20.000 medlemmer, hvoraf ingen meldte sig. Siden er efterfølgende blevet lukket. Ifølge Birgitte Poulsen er det ikke det afgørende for at opnå et mæthedspunkt ud fra ens interviews at have en bestemt mængde informanter med. Der er som udgangspunkt ikke et minimumsantal for informanter. Det er derimod vigtigt at lægge mærke til, hvornår man i sine interviews ser en sammenhæng i det interviewpersonerne fortæller, og om det giver en samlet forståelse og

reference til det der bliver spurgt ind til (Poulsen, 2019, s. 101). Personerne er fundet gennem Facebook grupper og internetsøgning.

Interviewpersoner:

Birthe: 68 år, folkepensionist og medlem af JFK-21 (se bilag 1. for det fulde interview).

Christian: 56 år, førtidspensionist.

Christian ser ikke sig selv som tilhænger af konspirationsteorier, men mere som modstandsmand af regeringens håndtering af COVID-19. For Christian er det en korrump og pengegrisk medicinalindustri, som udnytter COVID-19, ved at overdrive farligheden, så de kan sælge vacciner for at tjene flere penge (se bilag 2. for det fulde interview).

Per: 49 år, uddannet cand. scient. i human ernæring, og arbejder i dag som selvstændig.

Modstandsmand mod regeringens håndtering af COVID-19. Stifter af partiet Social Liberalt Folkeparti og tidligere bestyrelsesmedlem i Forfatningspartiet (se bilag 3. for det fulde interview).

Transskription

Vi har transskriberet hele interviewene, da vi på den måde kunne anvende Nvivo. Vores transskriberinger af interviewene er udført så ordret som muligt. Dog har vi valgt, for at lette den store arbejdsbyrde at udelade steder, hvor vi personligt snakker og som ikke er relevant for interviewet, eller de spørgsmål der stilles. Dette er gjort for at sikre, at læseren har mulighed for at fastholde fokus på det interessante, som er det interviewpersonen fortæller. Pauser, afbrydelser eller tanke spring er markeret med ‘...’.

Fænomenologisk observationsstudie

Grundet vanskeligheden i at få flere end 3 interviews, har vi suppleret rapporten med et feltstudie. Feltstudiet er inspireret af Juul & Pedersen (2017) med henvisning til Kristiansen & Krogstrup (1999), som beskriver det således:

“Her studerer forskeren aktørernes interaktion og kommunikation i deres naturlige omgivelser. Hvad der observeres, er deres ‘common sense’-verden, deres typificerede forventninger og sociale samhandlen. Forskeren må i denne proces indtage rollen

som 'den fremmede', dvs. den der ikke forstår og derfor er villig til at lade sig belære af de mennesker, der er bedre indsocialiseret i den kulturelle scene" (Juul & Pedersen 2017, s. 101).

Folkebevægelsen for Frihed afholdte en 'meningsdannende genåbningsfest' for tilhængere af modstandsgrupper af regeringens håndtering af COVID-19 pandemien d. 24.04.21 på Thorvaldsens plads i København. Vores interviewperson Christian, havde inviteret os med og præsenterede os for forskellige personer, bl.a bestyrelsesmedlemmer i Forfatningspartiet. (Se bilag 14 for konkrete observationsnoter).

For at belyse '*regeringens bekæmpelse af konspirationsteorier*', har vi indhentet dokumenter såsom lovgivninger, EU's retningslinjer, avisartikler samt Facebooks opdaterede fællesskabsregler. Dokumenterne er sammen med interviewene, brugt til at forstå hvorvidt det rent faktisk har den ønskede effekt eller hvorvidt det er med til at '*forstærke og reproducere mistillid til politikerne/magthavere*'.

Etiske refleksioner

Som beskrevet i litteraturstudiet, kan ordet 'konspirationsteoretiker' være et negativt ladet ord. Vi har derfor sørget for at spørge interviewpersonerne om hvorvidt de ville blive fornærmet over at blive omtalt sådan i opgaven. Som beskrevet i litteraturstudiet, endte vi med at undlade at bruge begrebet i opgaven. Tilhængere af COVID-19 relaterede konspirationsteorier er vant til at blive censureret og latterliggjort for deres holdninger. Vi har derfor forsøgt at være særligt opmærksomme på ikke at fremstille dem således. Det har været vigtigt for os ikke at fremstå dømmende, samtidig med, at vi har tydeliggjort, at vi ikke nødvendigvis deler samme holdninger som interviewpersonerne. Derudover har det fra begyndelsen af været vigtigt for os, at der blev gjort opmærksom på, opgavens formål, og hvordan vi ønskede at forstå interviewpersonernes oplevelser af fænomenet COVID-19.

Anvendelse af Nvivo

Til at kategorisere og strukturere den indsamlede data har vi anvendt analyseprogrammet Nvivo. Programmet Nvivo giver mulighed for at opdele den indsamlede data i temaer og underkategorier. Dette betegnes i Nvivo som 'nodes' og 'undernodes' (Bryman, 2016, s. 605). Se de konkrete nodes og undernodes og dertilhørende beskrivelser i Bilag 5.

Reliabilitet ved brug af Nvivo

For at sikre reliabiliteten og en ensartethed i vores analyse af de tre semistrukturerede interviews har alle tre gruppe-medlemmer kodet alle tre interview, uden at sidde sammen. Dette for at vi bagefter kan se hvorvidt vi har haft den samme forståelse af de forskellige nodes betydning. Derefter har vi anvendt Nvivos funktion 'Code Comparison'. Her kan vi se, at vi overordnet set har været enige i vores definitioner og forståelser af hvad de forskellige nodes og undernodes indeholder og betød. Vores samlede Kappa Weight lå på 0.39 (se bilag 15).

Baggrundsnotat

Baggrundsnotatet har ikke til formål at undersøge sandhedsværdien i vores interviewpersoners overbevisninger. Vi vil dog alligevel indledningsvis give et indblik i de konspirationsteorier, som de er tilhængere af. Dette er for at give læseren en fornemmelse af interviewpersonerne. I baggrundsnotatet vil interviewpersonerne blive omtalt som C, P og B.

COVID-19 relaterede konspirationer

Ifølge Brockhoff m.fl. og Astapova m.fl. kan en konspirationsteori defineres som en teori om, hvordan der bag en specifik situation eller begivenhed, ligger en skjult agenda. Årsagerne med den skjulte agenda holdes bevidst skjult af magtfulde individer eller institutioner, og indgår som regel i en større plan med ondsindede hensigter, der vil være fatale for en større gruppe mennesker (Brockhoff, Peters, & Thorup, 2018, s. 8). Gennem konspirationsteoriene skabes en alternativ forklaring på begivenheder, som er anderledes end den officielle forklaring. Typisk vil de konspirationsteoretiske forklaringer søge at forklare, hvem der er de skyldige bag de ondsindede planer, og samtidig søge at oplyse om det sande hændelsesforløb (Brockhoff, Peters, & Thorup, 2018, s. 9). Ifølge Kasper Grotle hersker der 3 COVID-19 relaterede konspirationsteorier i Danmark.

1. *Corona er et biologisk våben*
 2. *Big pharma har skabt Corona*
 3. *Der er slet ingen Corona*
- (Køllin, 2020)

Alle interviewpersonerne mener at corona findes, men at den er blevet 'hypet' af WHO og politikere verden over for at sprede frygt, og at der er en bagvedliggende agenda. Ser vi på Grotles to andre COVID-19 relaterede konspirationsteorier, er det svært at lave et konkret skel mellem de første to teorier. Interviewpersonerne er enige om, at COVID-19 er et biologisk våben, men også at det er skabt af Big Pharma, medicinalindustrien og store virksomheder, med WHO i spidsen. Det er derfor svært at placere dem i den ene eller den anden kategori. Nedenfor vil der være en kort introduktion til vores tre interviewpersoners teorier.

Ifølge P, er COVID-19 et skridt på vejen, til at opnå total kontrol over mennesket. Endemålet er et *“fascistisk, kommunistisk, tyrannisk digitalt tekno diktatur..”* (P., 36:26). Regeringen forsøger at skabe frygt for COVID-19, selv om det ikke er COVID-19 vi skal være bange for. Det er derimod den politik de forsøger at gennemføre under dække af COVID-19, såsom tvang i den nye epidemi lov og dobbeltstraffe i den midlertidige udgave af straffeloven. Ifølge P skal mennesker og maskiner i sidste ende fusioneres i den forstand, at verdens befolkning skal have indopereret en mikrochip, hvorigennem magthaverne opnår fuld kontrol. På den måde kan magten tildeles en ganske lille elite af verdens rigeste, der gennem overvågning og kontrol, kan styre menneskeheden ud fra elitens egne ønsker:

“Der skal simpelthen etableres en ny økonomisk verdensorden og mennesker og maskiner skal fusioneres... Det er det, der er slutmålet ikk?! [...] Så når den eneste mulighed du har for at købe mad det er når den finger du har eller den chip du har indopereret i fingeren, at den virker.. Og hvis så den kunstige intelligens har set, at nu har du skrevet nogle kritiske indlæg på Facebook om systemet og så går du over til bageren og hov chippen virker desværre ikke lige nu... [...] Og så kan du ikke få noget mad den uge! Indtil du så går hjem og skriver nogle mere regeringsvenlige opdateringer så stiger du i kredit score og så kan du gå over til bageren og så kan du købe dit brød.. [...]” (P., 4.55, 34:27 & 51.15)

B mener, at COVID-19 er menneskeskabt på et laboratorium i samarbejde med Kina, og at det bruges som et biologisk våben. Agendaen er iværksat af verdens 3000 rigeste mennesker, som er medlemmer af den hemmelige orden ‘Build a Bear’. Dertil er 5G en anden faktor i den samme skjulte agenda, hvor strålerne skal fungere som et våben, der påfører ulydige mennesker smerte. Formålet med COVID-19 er at reducere verdens befolkning med 4,5 mia. mennesker. Det skal ske gennem vaccinerne, så den rigeste halve mia, kan have jorden som et paradys for dem selv.

“Agendaen er .. jeg siger i pyramiden, vi er hernede... så går vi op i toppen. HELT op i toppen. Så er der under 1% , 3000 mennesker i verden, er med i noget der hedder Build a Bear. [...] Og så kommer Bill Gates med ‘de-population’. Verdensbefolkningen skal ned på 500.000.000. Altså hvordan fanden skal vi komme derned? [...] Vacciner præcis!” (B., 1.14.35, 1:22:07)

Modsat de to andre, der har specifikke teorier, er C ikke tilhænger af en specifik konspirationsteori, og vil derfor heller ikke kaldes konspirationsteoretiker. Følger vi sporet af pengene, vil der ifølge C være en direkte sammenhæng mellem pengesporet og medicinalindustrien, der ved at sygeliggøre verdensbefolkningen, kan tvinge mennesket til at købe medicin eller vacciner mod sygdomme:

“Jeg har det sådan lidt, at jeg er ikke så meget til alle de der konspirations tosser, men så kan man sige “jamen du sgu da selv en af dem”, men nej jeg følger bare det jeg opfatter som realiteten. Og det er når man kan se masser af milliarder, de driver en eller anden vej, så der nogle der har gjort noget for at tiltrække alle de penge den vej, for at sætte den der pengestrøm i gang..”(C., 57.58)

Delkonklusion:

Fælles for de tre interviewpersoner er, at de alle tre mener at verdens rigeste mennesker holder sammen i en hemmelig orden, og styrer verden. Ud fra Astapova og Brockhoff, er dette en af grundanskuelserne for, hvad en konspirationsteori er. Hvem der specifikt står bag den skjulte agenda er uvist. De er enige om at agendaen er, at verdens elite, bestående af verdens rigeste mennesker, skal opnå mere magt og kontrol over menneskeheden.

Regeringens håndtering værktøj 1 - Nedlukningen af Danmark

Castells beskriver 6 punkter, som bærende for tilliden til det liberale demokrati. I det følgende gennemgås nogle af regeringens håndterings værktøjer under COVID-19, for at undersøge om regeringens håndtering er med til at svække den politiske tillid for vores interviewpersoner. Vi vil løbende sammenligne interviewpersonernes tillid til regeringens håndtering af COVID-19, med den generelle befolknings tillid. Til det anvendes HOPE-projektets undersøgelser, 2som siden starten af COVID-19 pandemiens indtog i Danmark, har målt den danske befolknings adfærd og holdninger (Petersen og Roepstorff, 2021).

Danmark lukkes ned 11.03.2020

Når vi spurgte interviewpersonerne om de havde “tillid til regeringen”, var svaret “nej”. Dette hang sammen med en generel følelse af løgne, korrupsion og magtmisbrug under COVID-19.

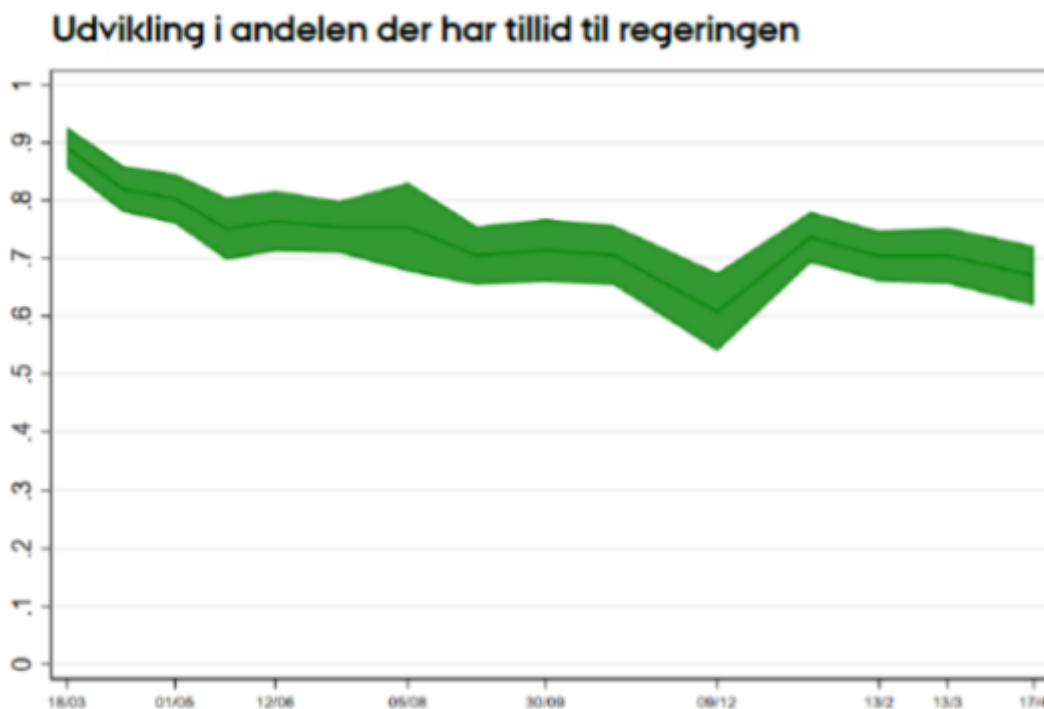
Her fremhæver de især nedlukningen, hvor statsministeren lukkede landet ned på baggrund af “sundhedsmyndighedernes anbefalinger”, der efterfølgende viste sig ikke at være sandt. I Grønninge rapporten blev der henvist til en mail fra Søren Brostrøm hvor det fremgik, hvordan sundhedsstyrelsen, ikke have anbefalet en total nedlukning.

“Søren Brostrøm skriver, at Sundhedsstyrelsen ikke ud fra sundhedsfaglige grunde kan anbefale, at man i den nuværende situation foretager en »fuldstændig lukning af vuggestuer, børnehaver, dagtilbud, skoler mv.« (¹Folketinget, 2021 s. 216)

Afsløringen bekræftede vores interviewpersoner i deres teori om, at det så har været andre aktører, som beordrede nedlukningen.

“Jamen altså Mette Frederiksen har jo ikke ville svare på, selvom hun har fået stillet spørgsmålet hundredvis af gange, hvem var det eller hvad var det for en myndighed der anbefalede regeringen at Danmark skulle lukkes ned? Fordi det er jo blevet dokumenteret, at det hverken var statens serum institut eller sundhedsstyrelsen der anbefalede det, så hvem var det så? Hun vil jo ikke sige det?! Så faktum er at vi ikke ved, hvem er det der har opfordret eller presset Mette Frederiksen og regeringen til at makke ret og følge trop og gøre noget, som der ikke er sundhedsfagligt belæg for?” (P 10:30)

Sammenlignes der med resten af befolkningen, var befolkningens tilliden til regeringen under den første nedlukning høj, men er sidenhen faldet. Som det fremgår af grafen har ca. 90% af de adspurgte angivet, at deres tillid til regeringen lå mellem 6-10, i starten af pandemien. Dette er under pandemien faldet, og d.17.04.21 lå kun ca. 67% af de adspurgtes svar, mellem 6-10 (Petersen og Roepstorff, 2021, s. 14).

Grafen viser udviklingen blandt de i alt 28.054 respondenter, der har svaret 6-10 til spørgsmålet: "På en skala fra 0-10, hvor stor tillid har du personligt til regeringen?"

(Petersen & Roepstorff, 2021, s.14)

Mink Sagen

I slutningen af juni måned 2020, bliver det påvist, at mink kan bære rundt på COVID-19, og at virussen var blevet muteret herigennem (¹Statens Serum Institut, 2020, ¶ 4). I starten af november 2020 meddelte regeringen til et pressemøde, at tilstanden i 7 Nordjyske kommuner, var så kritisk, at der ikke måtte krydses kommunegrænser. Samtidig opstod der en frygt for, at de vacciner der endnu var under udvikling, kunne risikere at være ineffektive, hvis mink mutationen fortsatte (¹Statsministeriet 2020, ¶ 10). Den 04.11.20 meldte regeringen ud, at det ikke længere var forsvarligt at have mink i Danmark, hvilket resulterede i aflivning af alle mink i landet (²Statsministeriet 2020, ¶14-21). For C var dette vendepunktet, hvor han begyndte at føle, at regeringens initiativer blev for vidtgående, og det er omkring samme tidspunkt han tilslutter sig forskellige modbevægelser:

"For sådan som jeg ser det, så er regeringens tiltag altså hårdere ved vores samfund end corona det er (...) Og det er så det der gør at jeg synes det bliver hysterisk når de så begynder at lukke hele samfundet ned og holde børnene hjemme fra skole og slå 17 millioner mink ihjel og afskaffe et helt erhverv ikk?" (C: 2:55)

Nedlægningen af mink erhvervet viste sig efterfølgende at være grundlovsstridigt (Dam, 2020). På grafen ovenfor ses der et stort dyk i tillidsmålingerne i perioden omkring hele mink sagen.

Delkonklusion

På baggrund af regeringens håndterings værktøj 1, nedlukningen af Danmark, kan det konkluderes, at regeringens forskellige tiltag som eksempelvis mink sagen og Grønninge rapporten har stor betydning for vores interviewpersoners, men også den generelle befolkningens, tillid til regeringen.

Regeringens håndterings værktøj 2 - Censur og forsamlingsforbud

Castells beskriver, hvordan manglende respekt for borgernes politiske rettigheder, mindsker tillid. Vi vil her behandle den politiske rettighed 'ytringsfrihed', og belyse hvordan vores interviewpersoner oplever den krænkelse. Ytringsfriheden er i Danmark grundlovs beskyttet (³Folketinget, u.å.) og det er derfor en politisk rettighed, der almindeligvis forbindes med den danske stat. I nedenstående afsnit vil vi behandle, hvordan kampen mod misinformation behandles af Facebook. Facebook er en privat virksomhed og det er derfor dem alene, der afgør hvilke COVID-19 relaterede opslag, der fjernes. Den danske stat har i denne sammenhæng ingen indflydelse på sådanne beslutninger (Hendriks, 2016).

En fælles frustration for B, P og C er Facebooks censurering af deres holdninger om COVID-19. Både C og P har oplevet at få fjernet deres opslag, og har fået karantæne fra Facebook. For P har det haft den konsekvens, at han ikke længere udtaler sig frit på Facebook:

“Ja nu er jeg på igen, men jeg er meget omhyggelig med hvad jeg deler offentligt.. Jeg deler stort set ingenting. [...] jeg kommenterer aldrig... Jeg skriver aldrig kommentarer i grupper eller noget som helst. Min mening er forbudt på Facebook. [...] Facebook beskytter jo det herskende system ikk.. Altså jeg har jo ingen ytringsfrihed på Facebook” (P 23.37; 22:41)

Facebook fjernede C's opslag, da han bad folk tænke sig om, inden de tog imod en vaccine:

"... jeg skrev det der opslag om at jeg synes at folk skulle tænke sig rigtig godt om inden de tog imod de der vacciner, for de skal da lige overveje om de vil være en del af det der eksperiment.. [...] Og så i starten af januar, der fik jeg 30 dages karantæne for at have postet det 3 uger før reglerne trådte i kraft..." (C 2021 - 52.26).

Facebook har under COVID-19 opdateret deres fællesskabsregler, hvor de skriver, at de *"...arbejder på at fjerne indhold, som potentielt kan føre til skade i den virkelige verden"* (Facebook, 2021). Ifølge Astapova m.fl er *"de konspirationsteorier, som formentlig kan forvolde størst skade, dem om vacciner"* (Astapova, m.fl., 2020 s. 19). Det er formentlig den "skade", Facebook vurderede, at C's opslag kunne forvolde.

Af eksempler på mindre regulerede medier end Facebook, kan nævnes 4Chan og 8Chan, som, er gode eksempler på hvordan konspirationer og misinformation kan få voldsomme følger (Nationalt center for forebyggelse af ekstremisme, 2021). Eksempelvis var der en skudepisode i USA i 2016, hvor en 28 årig mand var overbevist om at uskyldige børn blev holdt som gidsler i en pizza restaurant, af en pædofilsk organisation som Hillary Clinton stod i spidsen for (Jørgensen, 2020). Af Facebooks opdaterede fællesskabsregler fremgår begrundelsen for censuren, dog ikke mere præcist end, at de vil undgå spredning af *"indhold som kan føre til skade i den virkelige verden"*. En utilsigtet konsekvens af censuren er dog, at man i stedet risikerer at tilhængerne af konspirationer flytter over på ovennævnte, mindre regulerede platforme, hvor de ikke bliver censureret, og har en større følelse af frihed. Her mødes de med ligesindede og muligheden for at møde fornuftig modargumentation mindskes. I kampen mod misinformation har EU i samarbejde med UNESCO, udarbejdet retningslinjer for, hvordan borgere bør tale med *"[...] en der fuldt og fast tror på konspirationsteorier"* (EU kommissionen u.å.). På billederne nedenfor er EU kommissionens retningslinjer fremhævede. Det første billede er viser konkrete modforanstaltninger mod konspirationsteorier. Det andet billede illustrerer retningslinjer for hvordan du bør tale med en der tror på konspirationsteorier (EU kommissionen, u.å.).

Figuren er udarbejdet af Sofie Marie Glad med inspiration fra EU's officielle retningslinjer

Billede af Sofie Marie Glad; EU's retningslinjer, 2021.

I retningslinjerne understreges det, at konspirationsteoretisk indhold ikke må deles, men samtidig er det også vigtigt, at mennesker med tilknytning til konspirationerne ikke ignoreres. Der opfordres til åben debat og spørgsmål, hvilket er interessant når sociale medier som Facebook systematisk fjerner COVID-19 relaterede opslag. Af retningslinjerne fremgår det endvidere, at der ikke må gøres nar, men at der derimod skal udvises empati. P, C og B's oplevelser er dog anderledes. Eksempelvis har C oplevet at få karantæne fra Facebook for at have svaret igen på et opslag, som han følte latterliggjorde ham og hans sag:

“...der sidder så en eller anden restauratør nede fra fyn på en video på Facebook som sidder og fortæller “Hvad det er for en flok fucking latterlige idioter de der såkaldte frihedskæmpere... Og de skulle fandme aldrig vise sig i hans restauranter og de ting han havde med at gøre..” [...] Altså han sad bare og svinede os til! [...] Så så skrev jeg nedenunder i en kommentar “Sikke da en grim lille mand med en grim slipseknude og nogle grimme holdninger til andre mennesker” og den fik jeg 30 dage for..! Den overholdte ikke fællesskabs reglerne om mobning og hadetale... Men hans video den ligger stadig derude..!” (C 53:59)

B oplever også at blive latterliggjort på de sociale medier:

“Jamen der får jeg da både nogle, som siger at du har ret ,og nogen som kalder mig både en kælling [...] og blæst og helt væk fra den, og ikke rigtig klog og faktisk også at jeg skulle elimineres! (B 1.28.05; 1.28.14)

Udover at føle sig censureret og latterliggjorte er de alle tre enige om, at når pressen endelig portrætterer dem, så er det som vrede og voldelige hooligans, eller som underholdning i form af latterliggørelse. C beskriver et møde med en journalist til en demonstration i forbindelse med Mink sagen:

“ [...] Og der kom så også en interviewer fra NordJyske som var sådan rigtig seriøs og interviewede os, og skrev navnene ned på folk og spurgte, hvordan man stavede det, og stillede en masse gode spørgsmål. Og da artiklen så kom frem der, var der så et billede med traktoren og så stod der “Mette blev mødt med 1 traktor, og på den anden side af gaden var der noget der lignede optagelsen til Tossierne 2 eller idioterne 2”. Og der var ikke ET billede af de der 40-50 demonstranter [...]Og det var, hvad

han havde fået ud af alle de der interviews han havde stået og lavet ikk?[...]" (C, 1.12.20)

Satire programmer på DR har også helt fra begyndelsen af pandemien brugt tilhængerne af COVID-19 relaterede konspirationer hvor formålet tydeligvis er latterliggørelse. Eksempelvis Jonatan Spangs "Tæt på sandheden: Agent hovedløs" (Spang, 2020, 21:00-26:10) og Status p.t. - med Huxi Bach (Bach, 2020, 9:30). Udover censurering og latterliggørelse, har de også en følelse af at blive ignoreret. C beskriver, hvordan de gentagne gange, forgæves har forsøgt at gøre medierne opmærksomme på deres utilfredshed med regeringens håndtering af COVID-19:

"Vi oplever sådan et blackout fra pressen... Altså vi havde stået og demonstreret ude foran Christiansborg med noget vi kalder 'klinke klonke' og det går sådan i alt sin enkelthed ud på at stå og larme på nogle gryder og pander [...] Og det er aldrig nogensinde blevet nævnt i pressen! På trods af, at vi sommetider har været 12-14-15. hundrede mennesker der..! Det var først den gang Men In Black begyndte at smide med nogle kanonslag, at pressen gad dukke op..." (C, 7.14)

I forlængelse af manglende medieomtale, beskriver medstifteren af Men In Black, Morten Jakobsen, ligeledes hvordan den åbenlyse censur af demonstrationerne, er med til at opildne til hårdere og mere voldelige tilgange i demonstrationerne. Jakobsen forklarer, hvordan det ikke opleves af demonstranterne som nok bare at lave 'klinke klonke demonstrationer', men at det kræver kanonslag og romerlys, før medierne tager dem seriøst (Mauritzen og Thiesgaard, 2021, ¶20). Jakobsen tilføjer, at når de får presseomtale, er den dømmende og har forudindtagede holdninger, der beskriver dem som voldelige hooligans (Mauritzen og Thiesgaard, 2021, ¶8-13). Samme erfaringer beskriver C og B, når de fortæller om oplevelser med mediernes dækning af demonstrationerne:

"Det der rygte med, at vi bare er sådan en flok hooligans, det bliver jeg bare sådan lidt irriteret over.. det må jeg indrømme.. Altså for det passer jo fandme ikke..!" (C, 7.14)

“[...]Jeg var til en demo derover i København sammen med Men In Black. Det har jeg været flere gange, jeg kender efterhånden også Men In Black. Jeg kender de gutter der, jeg ved hvad de står for. De er ikke voldelige! Overhovedet ikke.[...]” (B, 1.34.52)

Til den meningsdannende genåbningsfest arrangeret af Folkebevægelsen for frihed var stemningen overraskende god og behagelig. Politiet var til stede, men der var på ingen måde optøjer. Demonstranterne hyggesnakkede med politiet, og de lo endda sammen på et tidspunkt. Der var pølser, øl og sodavand, musik og dans (Se bilag 14 for Feltstudiets observationsnoter).

Forsamlingsforbud

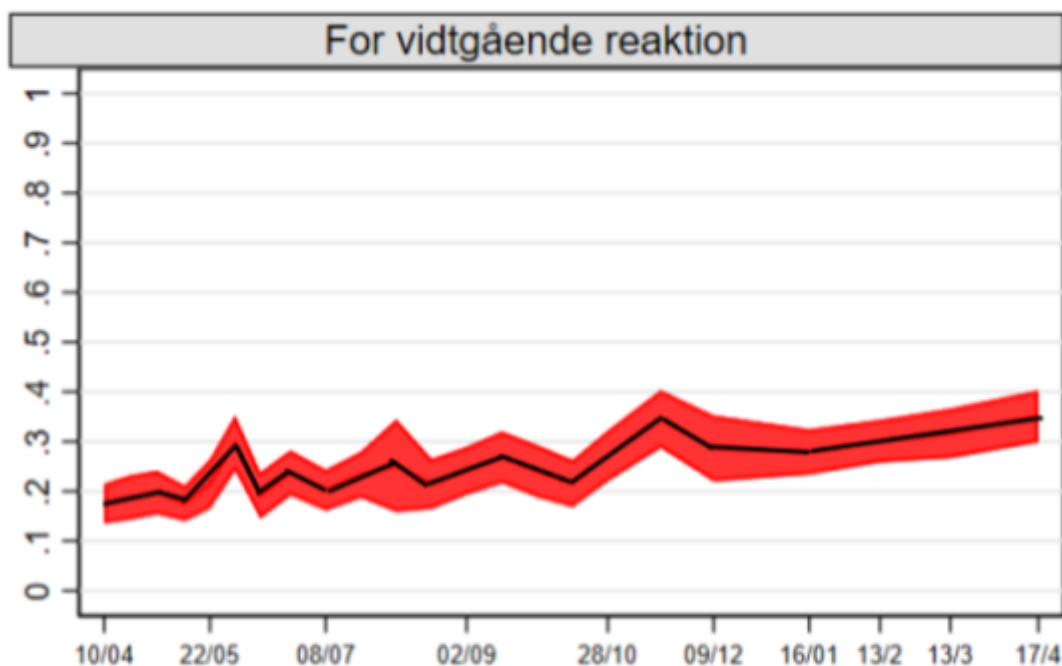
Vi vil her behandle, hvordan regeringens restriktioner krænker borgernes demokratiske rettigheder og privatliv. Hertil vil der blive set på den politiske rettighed ‘forsamlingsfrihed’ (³Folketinget, u.å), og belyses hvordan vores interviewpersoner oplever restriktionerne. Graferne nedenfor er udarbejdet som led i HOPE-projektet og vil være et bærende element på de næste sider. De følgende grafer viser udviklingen blandt de i alt 19.057 respondenter, der har svaret “Helt enig” eller “Delvist enig” til de tre nedenstående spørgsmål:

(Rød) Regeringens reaktion på corona-virussen har været for vidtgående

(Lilla) Jeg er bekymret for mine demokratiske rettigheder under de nuværende omstændigheder

(Gul) Jeg er bekymret for at regeringen krænker min ret til privatliv under de nuværende omstændigheder (Petersen og Roepstorff, 2021, s. 10)

Grafernes y-akse går fra 0-1, og illustrerer i kometal de respondenter der har svaret helt enig og delvist enig. Ser vi på den første graf, der måler hvorvidt regeringen er gået for vidt, ligger den første måling på omkring 0.2, hvilket svarer til, at ca. 20% af respondenterne d.10.04.20 er enige i, at regeringen var gået for vidt i deres håndtering af pandemien. X-aksen viser de datoer, hvor der er foretaget målinger i løbet af pandemien. Ser vi på den røde graf, er der en sammenhæng mellem regeringens håndtering af pandemien og befolkningens holdninger.

(Petersen & Roepstorff, 2021, s.10)

Det samme er gældende for vores interviewpersoner, der også mener, at regerings håndtering er alt for vidtgående, hvilket mindsker deres tillid til regeringen.

“Og vi er enige om at det er fandme for drastiske tiltag at tage af en sygdom” (C, 12.01)

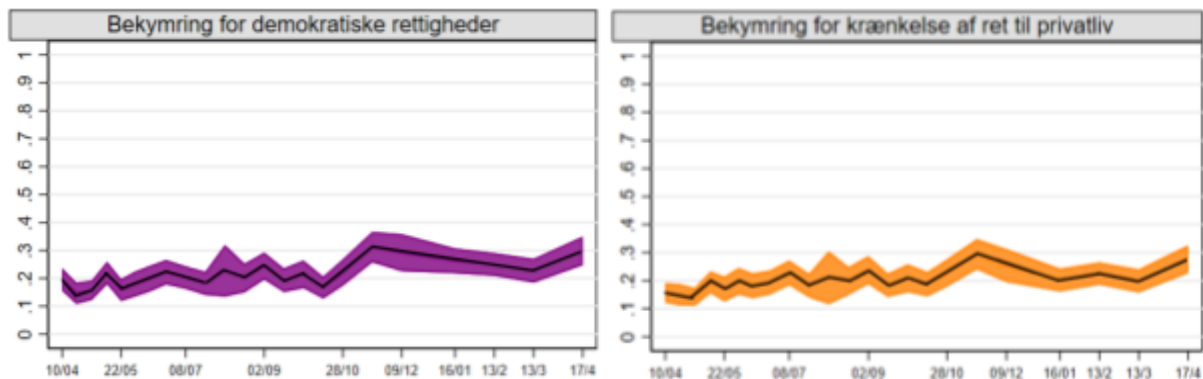
Det er interessant at bemærke, hvordan den røde graf omkring d.22.05.20 stiger. Ca. 30% af de adspurgte mente, at regeringens reaktioner var for vidtgående. Dette kan hænge sammen med, at regeringen forlænger restriktionerne for Danmarks første nedlukning, trods et faldende smittetal. Samtidig kommer regeringen med yderligere restriktioner i form af forsamlingsforbud, på max 500 mennesker udenfor, hvilket ifølge vores interviewpersoner ikke gav mening. (³Statsministeriet, 2020, ¶ 30-42), (²Statens Serum Institut, 2020, ¶1).

“3000 mennesker samlet på et sted det er mange, selv efter danske forhold uanset hvordan du vender og drejer det... Og der må jo gerne være 3000 mennesker samlet ude i Bilka for eksempel... Det er der jo ikke nogen problemer med og det er jo det jeg mener at de slet ikke giver mening de der forholdsregler..!” (C, 33.21)

Sommeren igennem øges restriktionerne, hvilket betyder, at forsamlingsforbuddet indendørs sættes ned og barer og restauranter skal lukke kl. 22 (³Statsministeriet 2020, ¶ 12-15).

Mellem d.28.10.20 og d.09.12.20 stiger respondenternes holdning til regeringens håndtering. Her mener ca.35% af de adspurgte, at regeringens reaktioner er for vidtgående.

Restriktionerne fortsætter med at blive skærpet, og forsamlingsforbuddet sættes ned til maks 10, og der må ikke sælges alkohol efter kl. 22 nogen steder (⁴Statsministeriet 2020, ¶ 12-18). Tiltagene er indgribende i borgernes demokratiske rettigheder og privatliv. Ser vi på den lilla graf og den orange graf følger graferne samme mønster som den røde graf.

(Petersen & Roepstorff, 2021, s.10)

Når regeringen skærper restriktionerne, stiger borgernes bekymringer for deres demokratiske rettigheder og ret til privatliv. Dette ses også ved mink sagen og målingen omkring d.28.10.20, hvor omtrent 22% af respondenterne er bekymret for deres demokratiske rettigheder. Ligeså udtrykker omkring 22% af borgerne en bekymring for, at regeringen krænker deres ret til privatliv. C udtrykker også stor bekymring i denne periode:

“[...] Og det er så det der gør at jeg synes det bliver hysterisk når de så begynder at lukke hele samfundet ned og holde børnene hjemme fra skole og slå 17 millioner mink ihjel og afskaffe et helt erhverv ikk?” (C 2.55)

Det er interessant, hvordan der på de to grafer sker et dyk i mængden af bekymringer hos borgerne efter d.9.12.20, hvor Danmark officielt går ind i sit andet lockdown (Sundhedsministeriet, 2020, ¶ 2). D. 17.12.20, skruer regeringen igen op for mængden af restriktioner, hvor serveringssteder og kulturliv lukkes ned, forsamlingsforbuddet sænkes til 10 personer og B117 varianten bliver dominerende i Danmark. Som det kan ses på graferne, falder borgernes bekymringer i denne periode, hvilket kan tyde på at befolkningen var forstående omkring restriktionerne, grundet det høje smittetal og de mange indlagte i perioden. Bemærkelsesværdigt er det, at det kun er på den gule graf bekymringerne for krænkelse af ret til privatliv, stiger omkring d.16.01.21. Dette kan hænge sammen med de

skærpede restriktioner, og de mange opråb fra demonstrerende borgere som er bekymrede for, at regeringen krænker deres ret til privatliv (grafene for borgere, der støtter op om offentlige protester stiger også i denne periode) (Sundhedsministeriet, 2020). Perioden d.16.01.21 og frem til d.13.03.21 får regeringens indgreb stor betydning for borgernes liv. Blandt andet vedtages Epidemiloven, AstraZeneca vaccinen bliver 11.03.21 sat i bero (Sundhedsstyrelsen 2021, ¶ 2-4) og Nanna S. Høpfner bliver d.12.03.21 den første, der dømmes efter dobbeltstraf princippet i §81d (Ritzau, Berlingske, 2021). Det er med stor sandsynlighed årsagen til, at kurven på den lille graf stiger fra d.13.03.21. I marts 2021 blev coronapas, med krav om af dokumentation på færdig vaccinationsforløb, negativ coronatest der er under 72 timer gammel eller afsluttet sygdomsforløb hos borgeren, introduceret (⁵Statsministeriet, 2021). Dette har været en årsag til at vores interviewpersoner mener, at regeringen er gået for vidt:

“og nu vil de have coronapas på udendørs servering og stadigvæk må der gå 400 eller 800 mennesker ind i Bilka ved siden af” (C 33:21 & 33:41)

Delkonklusion

Grunden til, at det anbefales at modarbejde spredningen af konspirationsteorier, er fordi, de kan få voldsomme konsekvenser for samfundet. En konsekvens af censuren er, at det bekræfter tilhængere af konspirationsteorier i deres mistanke om, at der er en sandhed, som ikke skal frem. Når regeringen indfører restriktioner, der påvirker borgernes politiske og private rettigheder stiger borgernes bekymringer og tilliden daler.

Regeringens håndterings værktøj 3 - Dobbelt straf og magtens tredeling

Castells beskriver hvordan manglende adskillelse af magtens tredeling, kan føre til politisk mistillid. I dette afsnit redegøres for, hvordan den midlertidige forlængelse af straffelovens §81 (³Retsinformation, 2020), blandt vores interviewpersoner, har ført til en tvivl på magtens tredeling.

Den 02.04.20 vedtog folkettingen et lovforslag om en midlertidig udvidelse af straffelovens §81, hvor domstolene kan idømme dobbelt straf for “[...] corona relaterede lovbrud” (³Retsinformation, 2020). Loven blev vedtaget for at forhindre folk i at stjæle værnemidler som mundbind og håndsprit, samt salg af falsk håndsprit (Spang, 2021). Paragraffen vakte

opsigt, da den blev anvendt i dommen af Nanna S. Høpfner, som blev idømt 2 års ubetinget fængsel for at opfordre til, “at smadre byen på en ikke-voldelig måde”, til en Men in Black demonstration. Ifølge P var dommen et overgreb fra staten:

“Altså fjenden kender systemet og misbruger systemet, prøver at ændre systemet via lovgivninger... Altså fjenden er dybt infiltreret i ministerier, i styrelserne, i embedsværkerne... Og epidemiloven er et meget centralt værktøj i det. [...] Det er jo at staten begår overgreb på frie mennesker.. “ (P 36.46; 55.10)

B mener endvidere, at domstolene har tolket for frit på Nanna S. Høpfner’s tilknytning til Men In Black:

“Fuldstændig vanvittig dom!! [...] og så påstod de, at hun også var foregangsmand for demonstrationen, og til at opildne... hun var jo kun inviteret til at holde tale. Det var Men In Black, der stod for demonstrationen ” (B 1.34.52)

Som nævnt i ovenstående afsnit har dette både indflydelse på borgernes bekymringer for deres demokratiske rettigheder og for den generelle tillid til regeringen.

“Magtens tredeling er en illusion”

*“Den lovgivende magt er hos kongen og folketinget i forening.
Den udøvende magt er hos kongen.
Den dømmende magt er hos domstolene.” (Folketinget, (u.å)*

Ifølge folketingets kommentarspor til Grundlovens §3 skal ovenstående tolkes sådan, at Dronningen kun har ansvaret for at *udnævne* de ministre, som statsministeren har fremhævet til de forskellige ministerposter. Resten af den udøvende magt står ministrene og de forskellige ministerier for (Folketinget, u.å. ¶3). Ifølge P er det dog det meningsløst, at nogle lovbestemmelser ikke skal forstås bogstaveligt, når andre skal. Derfor mener P, at det i realiteten er dronningen, som har den udøvende magt:

“Jamen kongehuset er jo kun til pynt og sådan noget.. og det skal vi ikke tage så bogstaveligt”... Nåh okay? Så vi har en lov som vi ikke skal tage bogstaveligt? Jamen

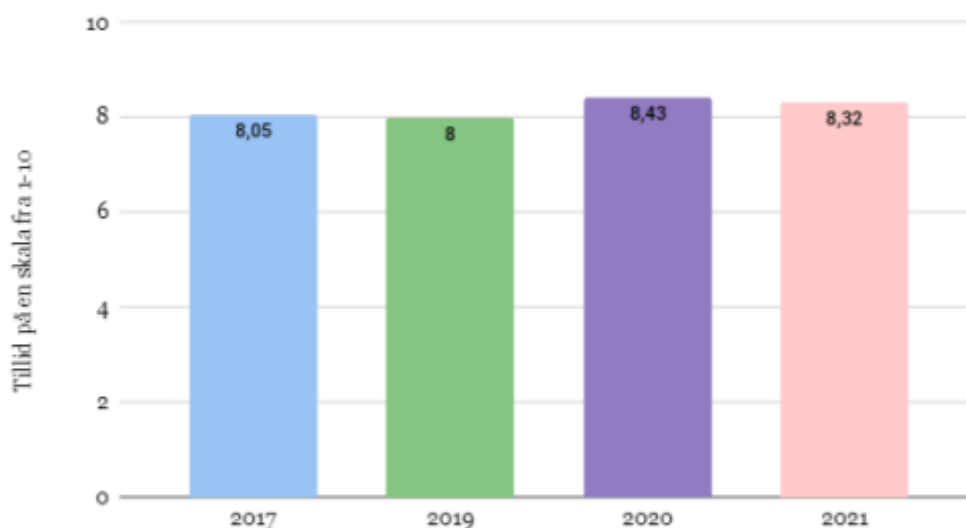
det vil jeg da bruge næste gang jeg bliver anklaget for mord... Nåh ja jeg troede ikke, at den der paragraf om, at man ikke må slå nogen ihjel, at den skulle fortolkes bogstaveligt..? Fordi hvis den der lov om kongen ikke har nogen magt? Hvordan skal man så vide, hvad der skal tolkes bogstaveligt og hvilke der ikke skal?" Så selvfølgelig skal den lov også fortolkes bogstaveligt!! Det ER kongen, der har magten og kongen udøver sin magt gennem ministrene [...]" (P, 38.33)

P mener ligeledes, at hele magtens tredeling, er en illusion:

"[...]Og den er en illusion på den måde at du kan læse i grundloven, at kongen har den udøvende magt.. og kongen og folketinget har i fællesskab den lovgivende magt.[...] hvordan er domstolene organiseret? De er organiseret under justitsministeriet... Det vil sige at domstolene rent organisatorisk er en del af, eller underlagt den udøvende magt, og således ikke adskilt fra den udøvende magt [...]" (P, 38:33)

Sammenligner vi med den generelle befolknings tillid til magtens tredeling omkring dommen af Nanna S. Høpfner, ligner det ikke, at tilliden til domstolene blev påvirket.

Tillid til domstolene i Danmark

Graf af: Sofie Marie Glad, Data fra: Anders Hede, TrygFonden
Daten er et gennemsnit af respondenternes svar på spørgsmålet:
Angiv venligst på en skala 0-10, hvor stor tillid du personligt har til hver af disse institutioner.
*Ved ikke/ønsker ikke at svare er ikke med i grafen

Anders Hede, forskningschef for Trygheds Målingerne, skriver i en mail:

“Tilliden beror formodentlig i første række på domstolenes upartiske grundighed – og i dette tilfælde følger de jo lovgivningen. Måske endda ekstra hårdt for på den måde indirekte at sende et signal til politikerne, om hvad det egentlig er de har vedtaget.”

(Mailsvar, Se bilag 11, 2021)

I forlængelse af magtens tredeling snakker alle tre interviewpersoner også om politiet og deres voldelige adfærd. Alle tre mener, at det er politiet der skaber uro til demonstrationerne, og at det er regeringen der befaler det:

“[...] det var Men In Black der stod for demonstrationen OG jeg ved der den 9. januar der var civilklædte betjente involveret ,som kastede skyts og som går i blandt os og laver uro [...] det er regningen der beder politiet om at gøre sådan, det er der ingen tvivl om [...]” (B, 1.34.52, 1.36.29)

Det skaber ifølge C, P og B både mistillid til politiet og forstærker mistilliden til magtens tredelingen og regeringen.

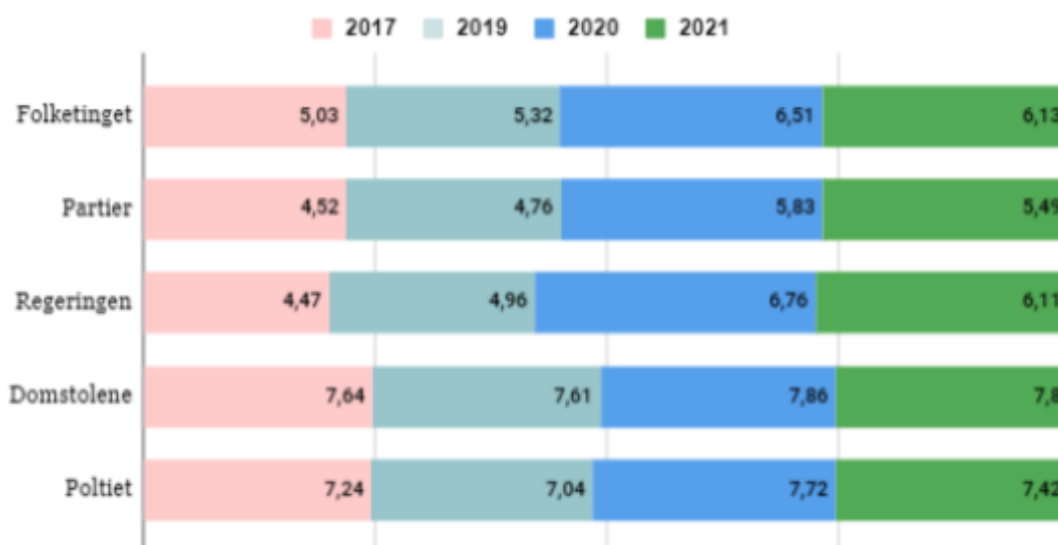
Delkonklusion:

På baggrund af vores interviewpersoner kan vi konkludere, at dommen af Nanna S. Høpfner øgede interviewpersonernes mistro til domstolenes uafhængighed og magtens tredeling. Denne mistillid øges måske særligt når politikerne ikke bliver retsforfulgt for ‘corona relaterede lovbrud’, såsom at lyve om myndighedernes anbefalinger om en nedlukning, eller når de grundlovsstridigt nedlægger et helt erhverv.

Demokratiets styreform

Under nedlukningen marts 2020 steg tilliden til folketinget for første gang siden 2017. På grafen nedenfor ses det at tilliden efterfølgende er faldet. Danskernes tillid til folketinget lå i 2020 på 5.19. Spørger vi vores tre interviewpersoner om de har tillid til folketinget får vi et entydigt, “nej”. Deres begrundelser vil vi uddybe nedenfor.

Tillid til institutionerne i Danmark

Graf af: Sofie Marie Glad, Data fra: Anders Hede, TrygFonden

Daten er et gennemsnit af respondenternes svar på spørgsmålet:

Angiv venligst på en skala 0-10, hvor stor tillid du personligt har til hver af disse institutioner.

*Ved ikke svarangivelserne er ikke med i grafen

Partiskifte

Som grafen ovenfor viser ligger danskernes tillid til partierne i 2020 på 4,68, og er dermed nærmere ‘slet ingen tillid’. P, C og B beskriver hvordan de oplever at politikerne handler ud fra egne interesser og ikke folkets, og udtrykker særligt en frustration over politikernes hyppige partiskift. Ifølge Peter Kurrild-Klitgaard, der er professor og ph.d. på Københavns Universitet, har der i 2020 og 2021 været et rekordhøjt antal politikere, der enten har meldt sig ud af et parti og blevet løsgænger, eller skiftet parti (Kurrild-Klitgaard, 2021, ¶1-5). Disse partiskifte hop er med til at mindske C, B og P’s tillid til politikerne:

“Altså i min verden... hvis vi siger, at vi stemmer folk ind med en socialdemokratisk holdning, så skulle de være socialdemokrater mens de sad i folketinget, og opfører sig socialdemokratisk [...]” (C 48:56)

Ifølge Kurrild-Klitgaard sår de mange partiskift mellem politikerne tvivl blandt vælgerne, hvilket i høj grad underbygger den stigende mistillid vi også hører C udtrykke ovenfor. Ligeledes påpeger Kurrild-Klitgaard, hvordan politik i dag for de fleste politikere er blevet en karrierevej, hvor de private gevinster i form af indkomst og pensionsforhold, er så

fordelagtige, at den almene politiker ender blandt top 1-2 procent af indkomstfordelingen (Kurrild-Klitgaard, 2021, ¶16). Castells påpeger ligeledes, hvordan der globalt ses en udvikling, hvor politik professionaliseres, så politikere kun bliver politikere for karrierens skyld, og ikke fordi de ønsker at repræsentere befolkningen (Castells, 2018, s. 2).

“Politics is professionalizing and politicians are becoming a social group that defends its common interests above those of the people that it purports to represent: they make up a political class that, with honorable exceptions, transcends their ideologies and protects their oligopoly” (Castells, 2018, s. 2)

Udelukkelse af nye partier

Castells beskriver også, hvordan manglende mulighed for at deltage i de frie og periodiske valg, fører til mistillid. Vælgerne kan i teorien stemme nye partier ind ved folketingsvalg. Realiteten er dog ofte, at valget forbliver mellem de politikere, som allerede er en del af det politiske domæne (Castells, 2018, s. 10). Denne følelse var at genkende blandt interviewpersonerne, der mener at regeringen har ændret loven omkring vælgererklæringer, for at forhindre nye partier i at komme ind. Den 28.01.20 ændrede folketinget loven om vælgererklæringer. Fremover er borgeren kun berettiget til at give én vælgererklæring pr folketingsvalg. Førhen var det muligt at afgive flere (Bekendtgørelse af lov om valg til folketinget, §12, stk 10).

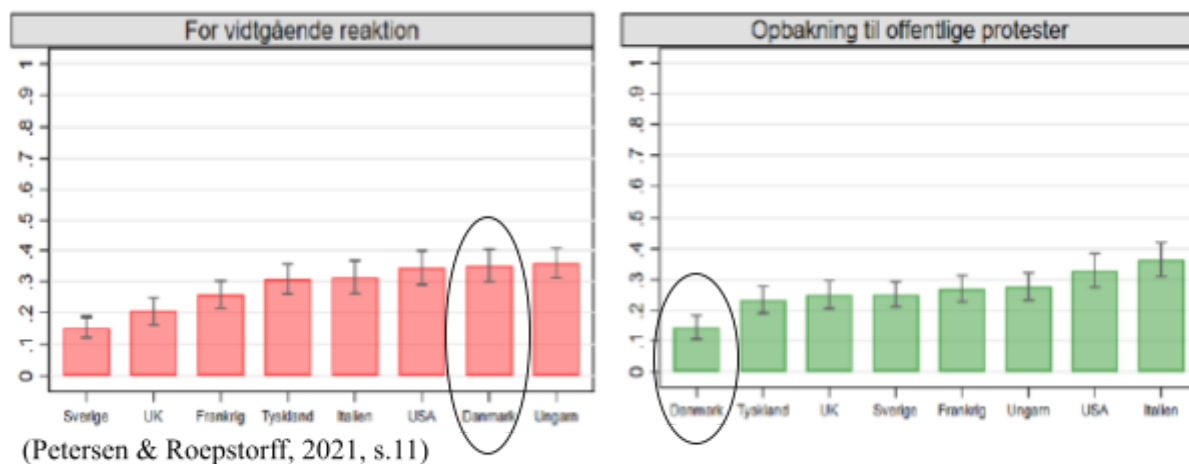
“[...]Den lov har de også lavet om.. Og i gamle dage der var det faktisk også sådan at du måtte give vælgererklæringer til alle de partier du havde lyst til..[...]Og det er igen som jeg siger en begrænsning af vores demokratiske frihed ikk? For jeg havde det squ sådan, at jeg før i tiden skrev under på dem alle sammen, for jeg tænkte at alle skal have en chance for at stille op, og så må det være op til vælgerne at afgøre om de kommer ind eller ej...” (C 50.33)

Delkonklusion

Vedtagelsen af denne lov har gjort det svært for nye partier som *JFK-21*, *Forfatningspartiet* og *Sundheds Liberalt Folkeparti* at blive opstillingsberettigede, og bekræfter interviewpersonerne i, at eliten ikke er interesseret i at få nye partier ind.

Opbakning til offentlige protester forklaret gennem følelser

Danmark er det land med højest utilfredshed til regeringens håndtering af COVID-19, samtidig med at det er det land hvor færrest støtter op om offentlige protester (Petersen & Roepstorff, 2021, s. 11).

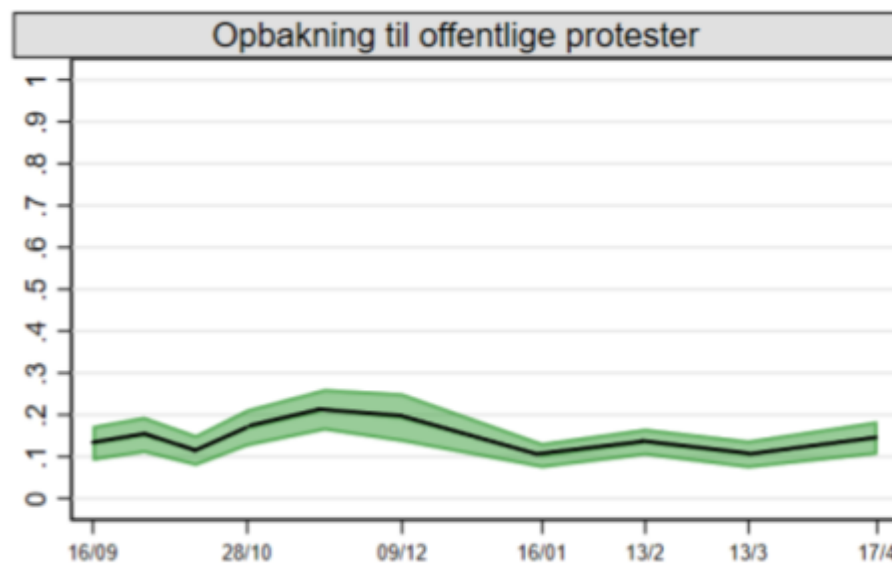

Trods danskernes stigende bekymring for deres demokratiske rettigheder, og regeringens indvirken på deres privatliv, er det stadigvæk en relativ lille andel, der offentligt giver udtryk for disse bekymringer (Petersen & Roepstorff, 2021, s. 11). Der skal mere til før danskerne støtter op om de offentlige protester, selvom de er uenige med den måde regeringen har håndteret COVID-19 på. Ser vi på Hochschilds 5 følelse stadier *frustration*, *uretfærdighed*, *forrådt*, *stilstand* og *reaktion*, kunne det forklares med at den generelle befolkning, følelsesmæssigt, befinder sig et sted på de to første stadier. Vores interviewpersoner er derimod for længst nået til *reaktionen*, og yder aktiv modstand i form af demonstrationer og opstart af nye partier. Eksempelvis var følelsen af *stilstand*, hvor 'ingen gør noget', at mærke hos B:

“Der har været sult i Afrika og du har set ganske forfærdelige ting. Det har ikke ændret sig på de 68 år jeg har levet, og det ændrer sig heller ikke i morgen eller overmorgen eller om et år, fordi det er ikke meningen. Hvorfor bliver vi ved med at have krige? Hvorfor lærer vi aldrig? Hver gang så siger de “nu må vi lære af det” Vi lære aldrig af det. Nej der er alt for mange penge i krig. Og igen det er frygt og angst. Nu kom terroren 9/11. FUP!” (B 1:13:42).

Sammenligner vi ovenstående grafers resultater med grafen, der viser hvorvidt borgerne støtter op om de offentlige protester mod regeringens håndtering af COVID-19, ser vi

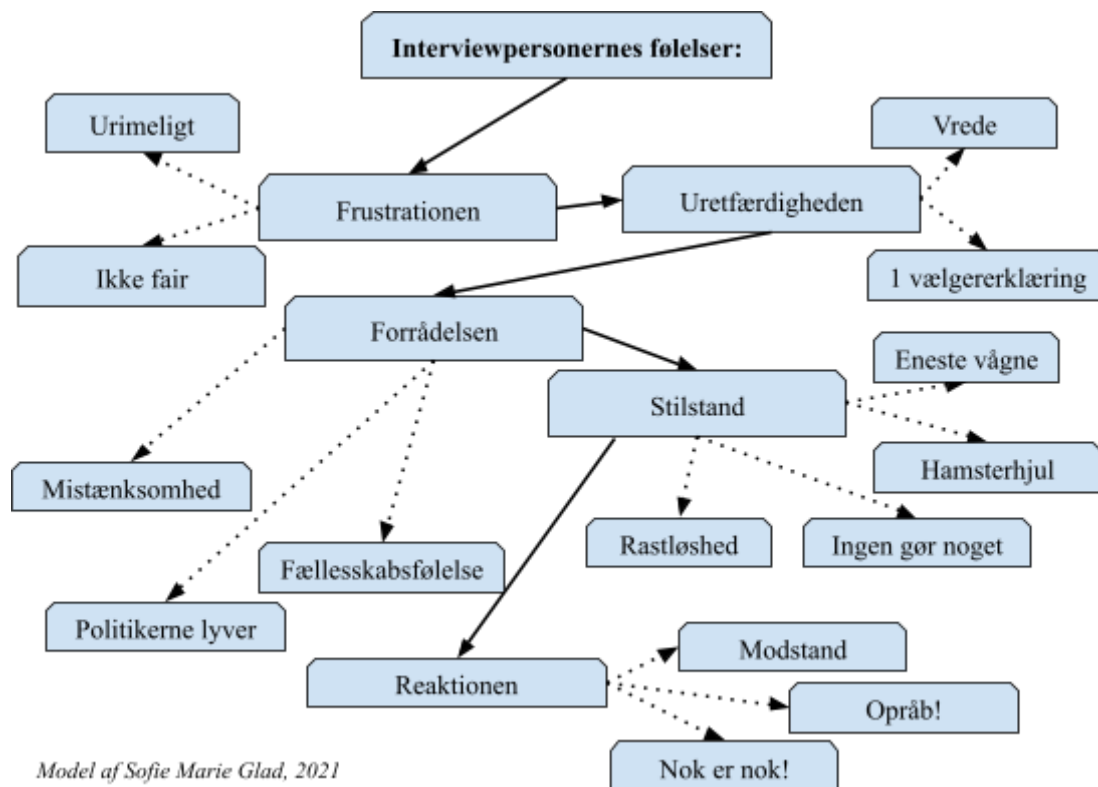
hvordan der sker en stigning i støtten til de offentlige protester i perioden hvor regeringen skærpede restriktionerne, og omkring mink sagen. Alligevel er det kun en relativt lille procentdel af de adspurgte respondenter, der støtter op om de offentlige protester.

5.200 respondenter har besvaret spørgsmålet: "Jeg støtter op om de offentlige protester mod regeringens politikker under COVID-19 pandemien". Grafen viser de respondenter der har svaret at de føler at de er *enige* eller *delvist enige* (Petersen & Roepstorff, 2021, s.10).

Som det fremkommer på grafen er det maksimalt 22% af de adspurgte respondenter, der i perioden 28.10.20 til d.16.01.21, støtter op omkring de offentlige protester. Det kan tyde på at håndteringen af minksagen følelsesmæssigt har presset flere borgere, i denne periode, tættere på reaktionsstadiet, end førhen.

Nedenstående model er lavet på baggrund af vores interviewpersoner, og er ikke repræsentativ for alle tilhængere af COVID-19 relaterede konspirationer.

Analysere vi på vores tre interviewpersoners følelser under COVID-19 pandemiens indgreb i Danmark, er det tydeligt, at det er begyndt med en *frustration*. En frustration over hvordan de iværksatte tiltag, hverken virker fornuftige, hensigtsmæssige eller rimelige. Dertil opstår følelsen af uretfærdighed. Hvorfor skal nogle mennesker tjene penge på en pandemi, eller have magt til at lave indgreb i folks privatliv? Det fører til en følelse af at blive *forrådt*. Politikerne snyder og lyver, medierne skjuler sandheden, og regeringen vil ikke svare på, hvem der er den ansvarlige for de tiltag, der skærper vores alles sammens demokratiske rettigheder. Det medfører en skepsis og mistænksomhed overfor de magthavende, hvilket fører til en *fællesskabsfølelse*, da andre også føler samme uretfærdige behandling og skepsis overfor det der foregår. Det fører til en følelse af *stilstand*, over hvordan folket ukritisk gør som der bliver sagt. De kører videre i samfundets hamsterhjul og opfører sig som zombier, der ikke har en holdning til hvad der er rigtigt eller forkert. Det leder til sidst til *reaktionen*, nu er nok nok! Der må gøres noget, befolkningen skal vide at de bliver snydt, at der foregår urimelige ting og, at der mangler beviser for den sammenhæng, hvor på det hele forløber. Dette fører til demonstrationer og optøjer rundt omkring i Danmark, men også til stiftelsen af flere nye partier, der alle ønsker at gøre op med regeringens håndtering af COVID-19 og de voldsomme indgreb på borgernes demokratiske rettigheder. Vi kan i flæng med dette konkludere, at vores tre interviewpersoner for længst er nået til *reaktionen* i det de alle aktivt forsøger at ændre på uretfærdigheden.

Konklusion

Ifølge Astapova m. fl. kan en konspirationsteori defineres som en teori om, hvordan der bag en specifik situation eller begivenhed, ligger en skjult agenda. Dette stemmer overens med P og Bs teorier, hvor en hemmelig elite står bag COVID-19. Ved at give vores interviewpersoner taletid har vi erfaret, at der bagved konspirationerne ligger en gennemgribende frustration over demokratiet og hele det politiske virke. C, P og B føler sig ikke repræsenteret i det politiske system, og tilliden til samfundets institutioner er minimal. Det kan konkluderes, at der skabes en utilsigtet konsekvens i forsøget på at stoppe spredelsen af COVID-19 relaterede konspirationer. Jo mere tilhængerne oplever at blive ignoreret og censureret jo stærkere føler de et behov at råbe op og demonstrere. Dertil handler det for alle 3 om, at regeringens håndtering af COVID-19, virker urimelig og meningsløs. I forhold til den manglende respekt for borgernes ytrings- og forsamlingsfrihed kan det konkluderes, at det danske samfund ikke formår at følge EU's retningslinjer, for hvordan man hensigtsmæssigt går i dialog med tilhængere af COVID-19 relaterede konspirationer. C, P og B oplever at blive censureret og latterliggjort, hvilket kun skaber større frustration og forstærker mistilliden til regeringen, medierne og den danske presse. Censureringen bekræfter interviewpersonerne i, at der findes en anden sandhed end den officielle. Desuden tvinger censuren dem til at finde andre platforme, hvilket har den uhenigtsmæssige virkning, at mennesker med samme overbevisninger koncentrerer uden nuancering. Konspirationsteorier kan ifølge Douglas være med til at åbne diskussioner, som ellers ville være lukkede. Derfor må det konkluderes at være vigtigt at tage konspirationer tilhængerne alvorligt, fordi det er vigtigt at stoppe mistilliden i at sprede sig, da det ville kunne udvikle sig til en reel legitimitetskrise i samfundet, som Castells benævner det. Som konklusion på dette må det understreges, at der i Danmark endnu ikke er tegn på en fuld legitimitetskrise, men at et mindretal af befolkningen er så uenige, at de ønsker opgør med staten og samfundets instanser. Interessant er det at Danmark, ud fra HOPE projektet, er blandt landene med størst utilfredshed til regeringens håndtering af COVID-19, men samtidig er det land med mindst opbakning til de offentlige protester. Heraf kan der konkluderes, at den generelle danske befolkning følelsesmæssigt befinder sig i Hochschilds to første følelses stadier; frustration og uretfærdighed.

Litteraturliste

Bøger:

Astapova, A., Bergmann, E., Dyrendal, A., Rabo, A., Rasmussen, K. G., Thórisdóttir, H., & Önnarfors, A., (2020), *Conspiracy Theories and the Nordic Countries*. Routledge. Kap. 1, 2 & 5.

Brinkmann, S., & Tanggaard, L. (red.) (2017). *Kvalitative metoder: En grundbog*. (2 udg.) Hans Reitzels Forlag, Kap. 11

Brockhoff, M., Peters, A., & Thorup, M., (2018), *Den skjulte sandhed - konspirationsteorier, magt & konflikt*, Forlaget Klim 1 udgave, Kap. 1-3

Bryman, A. (2016) "Chapter 25: Computer-assisted qualitative data analysis: using NVivo". I: *Social Research Methods*, s.601-617

Castells, M., (2018), *Rupture: The crisis of liberal democracy*, John Wiley & Sons. Kap. 1-3

Hochschild, R. A., (2016), *Strangers in Their Own Land. A Journey to the Heart of Our Political Divide*, New York: The New Press, (Part 3: The Deep Story and the People in It) Kap. 9

Juul, S., (2012), *Samfundsvidenskabernes videnskabsteori - En indføring*, Hans Reitzels Forlag 1. udgave, 1. oplag, Kap. 3

Juul, S., & Pedersen, B., K., (2012), *Samfundsvidenskabernes videnskabsteori - En indføring*, Hans Reitzels Forlag, 1. udgave, 1. oplag. Kap. 1 & Kap. 3

Kvale, S., & Brinkmann, S., (2015), *Interview - Det kvalitative forskningsinterview som håndværk*, Hans Reitzels Forlag, 3. udgange, 3. oplag. Kap. 2

Poulsen, B., (2019). 'Semistrukturerede interviews' I: Kristensen, C.J & Hussain A.M. (red.) *Metoder i samfundsvidenskaberne*, Samfundslitteratur, Kap. 6

Hjemmesider:

Dam, S., P., (2020), *Juraprofessorer: Grundloven blev brudt i minksag. Og de peger ikke kun på én regel*, berlingske.dk, Hentet d. 22.05.21
<https://www.berlingske.dk/samfund/juraprofessorer-grundloven-blev-brudt-i-minksag-og-de-peg-ikke-kun-paa>

Douglas, K. M., Uscinski, J. E., Sutton, R. M., Cichocka, A., Nefes, T., Ang, C.S and Deravi, F. (2019), Understanding Conspiracy Theories. *Political Psychology*, 40: 3---35, onlinelibrary.wiley.com

Hentet d.25.05.21 <https://doi.org/10.1111/pops.12568>

Ebdrup, N., (2014), *Sådan bruger du videnskabsteori*, Videnskab.dk, Hentet d. 11.05.21

<https://videnskab.dk/miljo-naturvidenskab/sadan-bruger-du-videnska>

Europa Kommissionen (u.å), Sådan genkender du en konspirationsteori, ec.europa.eu, Hentet d.23.04.21

https://ec.europa.eu/info/live-work-travel-eu/coronavirus-response/fighting-disinformation/identifying-conspiracy-theories_da#sadan-taler-du-med-en-der-fuldt-og-fast-tror-p-konspirations-teorier

Facebook, (2021) COVID-19: Opdatering om fællesskabsregler og beskyttelse, Facebook.com, Hentet d.26.04.21 <https://www.facebook.com/communitystandards/>

¹Folketinget, (2020), Håndteringen af covid-19 i foråret 2020, -rapport afgivet af den af Folketingets Udvalg for forretningsordenen nedsatte udredningsgruppe vedr. håndteringen af covid-19, ft.dk, Hentet d. 22.05.21

<https://www.ft.dk/-/media/sites/ft/pdf/publikationer/haandtering-af-covid19-foraar-2020.ashx>

²Folketinget, (u.å), Grundlovens paragraf 3, ft.dk/da, Hentet d.25.05.21

<https://www.ft.dk/da/dokumenter/bestil-publikationer/publikationer/ningrundlov/min-grundlov/kapitel-1/paragraf->

³Folketinget, (u.å), Grundlovens paragraf 77, ft.dk/da, Hentet d. 25.05.21

<https://www.ft.dk/da/dokumenter/bestil-publikationer/publikationer/ningrundlov/min-grundlov/kapitel-8/paragraf-77>

Hendricks. F. V (2016) Det er ikke Facebooks opgave at understøtte demokratiet, videnskab.dk, Hentet d. 26.04.21

<https://videnskab.dk/kultur-samfund/det-er-ikke-facebooks-opgave-at-understoette-demokratiet>

Jørgensen, A. B., (2020), Konspirationsteorier er udtryk for et land i krise, sdu.dk, Hentet d. 24.05.21

https://www.sdu.dk/da/nyheder/forskningsnyheder/konspirationsteorier-er-udtryk-for-et-land-i-politisk-krise?fbclid=IwAR2V2ETxI4_4cKvCsdXfC-eMmdlca3bwZrmzIPwbWeKMkJDalSpxh1PF61Y

Kurrild-Klitgaard, P., (2021), Der skiftes partier som aldrig før, Berlingske.dk, Hentet d.18.05.21 <https://www.berlingske.dk/kommentatorer/der-skiftes-parti-som-aldrig-foer>

Køllin, T., (2020), Corona har skabt 3 slags konspirationsteorier. Dem vi bør lytte til, akademikerbladet.dk, Hentet d.08.04.21
<https://www.akademikerbladet.dk/aktuelt/2020/juni/corona-har-skabt-3-slags-konspirationsteorier-dem-boer-vi-lytte-til?fbclid=IwAR2hcHEsiOgxGT96z5hs9jpEhfutMDK-7xan0dP71yMqpiYICCv6kWYaRUs>

Mauritzen, W., A., & Thisgaard, K., J., (2021), Han står bag Men in Black: - Kalder du mig inkompetent hooligan, har jeg ikke mere at sige til dig, tv2.dk, Hentet d.17.05.21
<https://nyheder.tv2.dk/2021-03-05-det-var-ikke-nok-at-klinke-og-klanke-og-men-in-black-er-parat-til-at-gaa-hele-vejen-siger>

Nationalt center for forebyggelse af ekstremisme, (2020), 4chan og 8chan, stopekstremisme.dk, Hentet d. 25.05.21
<https://stopekstremisme.dk/ekstremisme/opslagsvaerk/4chan-og-8chan>

Petersen, B., M., & Roepstorff, A., (2021), Danskernes adfærd og holdninger til corona-epidemien, Aarhus Universitet, HOPE Projektet, hope-projekt.dk, Hentet d.19.05.21
https://hope-project.dk/#/reports/danskernes_adfaerd_og_holdninger#Danskernes%20adf%C3%A6rd%20og%20holdning%20til%20corona-epidemien%20d.%202023.%20april%202021

¹Retsinformation, (2020), Bekendtgørelse af lov om valg til Folketinget, retsinformation.dk, Hentet d.25.05.21
https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2020/1260?fbclid=IwAR16eQ3aDIeT_8frYiWd7y2NjDkQS_819z5-LT_GI-kTiX0XBD8V7h0gKs

²Retsinformation, (2020) Lov om ændring af straffeloven, retsplejeloven og udlændingeloven (2019/1 LSV 157), retsinformation.dk, Hentet d. 22.04.21 <https://www.retsinformation.dk/eli/ft/201913L00157>

³Retsinformation, (2020), Forslag til Lov om ændring af straffeloven, retsplejeloven og udlændingeloven, retsinformation.dk, Hentet d.25.05.21
<https://www.retsinformation.dk/eli/ft/201913L00157?fbclid=IwAR0pBPUHsPNI74JlSk-uwfC4Rb-EDfFOFNIFDVsaRmkHetb1yj7ihAQMj08>

Ritzau, Berlingske, (2021), Kvinde holdt tale ved demo: Nu skal hun to år i fængsel, Berlingske.dk, Hentet d.20.05.21
<https://www.berlingske.dk/samfund/kvinde-holdt-tale-ved-demo-nu-skal-hun-to-aar-i-faengsel>

¹Statens Serum Institut, (2020), Smitte hos mink og mennesker, ssi.dk, Hentet d. 19.05.21
<https://www.ssi.dk/aktuelt/nyheder/2020/smitte-hos-mink-og-mennesker>

²Statens Serum Institut, (2020), Status for smittetrykket i Danmark, ssi.dk, Hentet d. 18.05.21
<https://www.ssi.dk/aktuelt/nyheder/2020/status-for-smittetrykket-i-danmark-29-april-2020>

¹Statsministeriet (2020), Pressemøde d. 5 november 2020, stm.dk, Hentet d. 18.05.21
<https://www.stm.dk/presse/pressemoedearkiv/pressemoede-den-5-november-2020/>

²Statsministeriet (2020), Pressemøde d. 4 november 2020, stm.dk, Hentet d. 19.05.21
<https://www.stm.dk/presse/pressemoedearkiv/pressemoede-den-4-november-2020/>

³Statsministeriet, (2020), Pressemøde d. 15 august 2020, stm.dk, Hentet d. 18.05.21
<https://www.stm.dk/presse/pressemoedearkiv/pressemoede-den-15-august-2020/>

⁴Statsministeriet, (2020), Pressemøde d. 18 september 2020, stm.dk, Hentet d. 18.05.21
<https://www.stm.dk/presse/pressemoedearkiv/pressemoede-18-september-2020-om-covid-19/>

⁵Statsministeriet, (2021), Rammeaftale om plan for genåbning af Danmark, stm.dk, Hentet d.20.05.21 <https://www.stm.dk/media/10258/rammeaftale-om-plan-for-genaabning-af-danmark.pdf>

Sundhedsministeriet (2020), COVID-19-nedlukning hen over jul og nytår, sum.dk, Hentet d. 19.05.21
<https://sum.dk/nyheder/2020/december/covid-19-nedlukning-hen-over-jul-og-nytaar>

Sundhedsstyrelsen (2021), Vaccination med COVID-19 vaccinen fra AstraZeneca sættes på pause indtil videre, sst.dk, Hentet d. 19.05.21
<https://www.sst.dk/da/nyheder/2021/vaccination-med-covid-19-vaccinen-fra-astrazeneca-saetes-paa-pause-indtil-videre>

Youtube, (u.å.), COVID-19 medical misinformation policy, support.google.com, Hentet d.25.05.21
https://support.google.com/youtube/answer/9891785?hl=en&ref_topic=9282436

Video:

²Castells, M., [STIAS] (2018, 6. august), The Global Crisis of Liberal Democracy [YouTube], Hentet d.25.05.21
<https://www.youtube.com/watch?v=5VNi3ywuchQ&t=664s>

Bach, Huxi, (2020), Status p.t. - med Huxi Bach, sæson 1. episode 5. DR2, Hentet d.20.05.21
https://www.dr.dk/drtv/episode/status-pt- -med-huxi-bach_190907

Spang, J., (2020), Tæt på sandheden: Agent lovløshed, DR2, Minutter:21.00-26.10,

Hentet d.20.05.21

https://www.dr.dk/drtv/episode/taet-paa-sandheden_-agent-lovloeshed_171272

SØLVPAPIR ELLER SAMFUNDSKRITIK

2021
Maj
25

Af: Sofie, Katrin & Cecilie

Roskilde Universitet

Konspirationsteorier er vigtige symptomer på en ubalance mellem magthaverne og befolkningen. Det er derfor vigtig ikke at grine af folk som tror på dem.

IKKE KUN 5G OG MICROCHIPS

Langt de fleste af os griner af dem, fordi det er det billede medierne præsenterer os for.

De færreste af os forstår, at der bagved rent faktisk ligger en samfunds konflikt, som vi bliver nødt til at tage alvorligt.

Konspirationstosserne, som de er i de flestes øjne, kæmper for noget mere meningsgivende end man umiddelbart skulle tro. De kæmper for retfærdighed, og er imod regeringens indgreb i borgernes demokratiske rettigheder, og alt det der ellers virker meningsløst i en krisetid. Der hvor de skiller sig ud er, at de samtidig er overbeviste om, at en hemmelig orden med en skjult agenda står bag corona. Det er der de fleste står af,

og misforståelserne og latterliggørelsen opstår. Mennesker, der tror på konspirationer er overraskende svære at få i tale, da de er vant til at blive latterliggjort.

Men får du én i tale og er åben og fordomsfri, vil du opdage en dybere samfundskritik, end 5G stråler og giftige vacciner. Det handler i lige så høj grad om kritik af den demokratiske kerne, som de ikke har tillid til, at politikerne respekterer.

CORONA KONSPIRATIONER

I Danmark er der opstået flere forskellige konspirationsteorier under corona pandemien. En af konspirationsteorierne handler om, at coronavirus slet ikke eksisterer og bare er et stunt, verdens ledere har fundet på i fællesskab for at opnå mere magt.

En anden konspirationsteori mener at coronavirusen er skabt på et laboratorium og bliver brugt som et biologisk våben. Her er corona blot et trin på vejen, skabt for at teste menneskets lydighed. Endemålet er, at alle skal have indopereret en mikrochip, hvorigennem bagmændene kan opnå fuld kontrol over menneskeheden. En tredje konspirationsteori handler om, hvordan medicinalindustrien har skabt corona for at tjene flere penge. Konspirationsteorien ser coronavirusen skabt som et våben, hvor man for at bekæmpe virussen eller for at sikre sig imod smitte af virussen, er nødt til at vaccinere alle mennesker. Det tvinger alle lande i verden til at købe dyre vacciner, som medicinalindustrien så vil tjene milliardbeløb på at sælge.

FORBUDTE HOLDNINGER

I Danmark har vi religionsfrihed og ytringsfrihed, men ikke konspirationfrihed. I grundloven står, at alle har ret til at offentliggøre sine tanker og holdninger på tryk, i skrift eller gennem tale.

“§77: Enhver er berettiget til på tryk, i skrift og tale at offentliggøre sine tanker, dog under ansvar for domstolene. Censur og andre forebyggende forholdsregler kan ingensinde påny indføres.”

Alligevel har flere mennesker, der tror på konspirationsteorier under corona pandemien oplevet, hvordan deres holdninger og ytringer er blevet forbudte. Deler du din holdning om, hvordan corona pandemien er en del af en konspirationsteori risikerer du at blive censureret, ignoreret eller i værste fald straffet. Eksempelvis som med dommen af Nanna S. Høpfner, bedre kendt som Nanna Frii, der blev idømt 2 års ubetinget fængsel, for at have opfordret til at “smadre byen på en ikke-voldelig måde” til en Men In Black demonstration i København d.9. januar 2021. Havde hun ytret samme sætning til en

Klimademonstration, var hun kun blevet idømt 1 års fængsel.

Tilhængere af corona konspirationer oplever her en enorm uretfærdighed, når netop deres forståelse af corona, ikke er tilladt. Samtidig bekræftes de i, at der er en skjult sandhed som regeringen gennem dobbeltstraffe, forsøger at afskrække dem fra at ytre sig kritisk om. Sammenligner vi med religionsfriheden, forventes ikke samme rummelighed over for tilhængere af konspirationsteorier, ligesom der heller ikke ses samme behov for at sygeliggøre religion.

Forskning viser i dag at mennesker som tror på konspirationer ikke er syge eller paranoide, men derimod forsøger at danne overblik over en kompleks verden.

HOLDT UDE AF SAMFUNDSDEBATTEN

Tilhængere af corona konspirationer føler sig eksempelvis holdt udenfor den politiske debat, gennem den nye lov om vælgererklæringer, hvor man kun kan afgive én vælgererklæring pr. borger, pr. valgperiode.

Det gør det utrolig svært for nye partier at blive opstillingsberettigede, da de færreste af os afgiver vælgererklæringer til et parti vi ikke kender noget som helst til, hvis det samtidig betyder, at vi ikke må give en vælgererklæring til andre partier. En mere demokratisk løsning kunne være at lade alle partier blive opstillingsberettigede, og så lade det være op til folket, at stemme på dem, som de føler repræsenterer dem bedst. Men med én vælgererklæring, er der stor sandsynlighed for at valget forbliver mellem de partier, som allerede er en del af spillet. En anden bekymring tilhængere af corona konspirationer udtrykte, var politikernes stigende tendens til at skifte partier, efter de er blevet stemt ind i folketinget. Eksempelvis har 12 politikere siden sidste valg forladt det parti, de blev stemt ind i af folket. Jens Rohde blev for eksempel oprindeligt stemt ind for venstre, men har efterfølgende været løsgænger, i radikale venstre og kristendemokraterne. I det hele taget kritiserede de tendensen, hvor politikere bliver politikere for karrierens skyld og ikke for folkets.

Og det er ikke uberettiget kritik. De private gevinster ved at være politiker er faktisk så fordelagtige, at den almene politiker ender blandt top 1-2 procent af indkomstfordelingen.

Giver man tilhængere af corona konspirationer taletid, finder man ud af at bag konspirationerne ligger en gennemgribende frustration over selve demokratiet og det politiske virke. De er utilfredse med regeringens håndtering af pandemien, og oplever en manglende sammenhæng mellem tiltagene og begrundelserne for tiltagene.

“Det er jo meget voldsomt at forandre samfundet så meget.. og så vil jeg så mene, at det skal der være nogle ekstraordinære gode beviser for at det er nødvendigt.. Og disse ekstraordinære gode beviser findes efter min mening ikke!” - Per

Ifølge Christian, der betegner sig selv som modstandsmand under corona pandemien,

giver det heller ingen mening og derfor har han et behov for at gå på gaden og støtte op om demonstrationerne.

“Så længe det er sådan så bliver vi ved med at gå på gaden og protestere... Vi vil have at det skal give mening!”
- Christian.

HVORFOR CENSUR

Ytringsfriheden er fundamentet i det danske demokrati, men samtidig er verdenshistorien rig på eksempler, hvor voldelige handlinger har taget udgangspunkt i konspirationsteorier. Eksempelvis jødeforfølgelserne under 2. Verdenskrig, hvor jøderne blev gjort til syndebug for 1930'ernes finanskriser i Tyskland, eller norske Breivik, som skød unge socialdemokrater på Utøya, fordi han var overbevist om, at de i det skjulte samarbejdede med mellemøsten om, at muslimer skulle overtage Europa. Grunden til, at konspirationsteorier censureres, er for at forhindre spredningen af indhold, som kan føre til voldelige handlinger.

CENSUR ER IKKE LØSNINGEN

En af grundene til, at Facebook fjerner opslag med corona relaterede konspirationsteorier, er formentlig fordi de ofte omhandler vacciner, som ifølge noget forskning, er blandt de konspirationsteorier, som kan medføre mest skade. Der har de seneste år været eksempler på uregulerede sociale medier som 4chan, hvor misinformation og konspirationsteorier har ført til voldelige handlinger. Så for at undgå, at Facebook bliver til et medie, hvor der frit kan konspireres, og hvor man kan støtte hinanden op om teorierne. Facebook har undervejs i corona pandemien udvidet deres fællesskabsregler, så det ikke længere er tilladt at dele indhold, der kan føre til skade i den virkelig verden. Censuren har dog den utilsigtede konsekvens, at tilhængerne af konspirationsteorier i stedet koncentrerer på friere platforme som 4chan og Telegram, hvor de bliver bekræftet i deres teorier. EU kommissionen har under corona pandemien udarbejdet retningslinjer

for, hvordan man bør tale med mennesker som tror på konspirationsteorier.

De understreger vigtigheden i ikke at dele konspirationsteoretisk indhold, men siger samtidig at løsningen heller ikke er at ignorere dem. Retningslinjerne opfordrer derimod til at imødekomme med fornuftig modargumentation, samtidig med at man undlader at gøre nar. Facebooks censurering stemmer derfor ikke overens med EU's retningslinjer om at gå i dialog med tilhængere af corona relaterede konspirationer.

DOBBELTSTRAF ER HELLER IKKE LØSNINGEN

Ligesom udelukkelse og censur ikke er en løsning, er dobbelt straf for corona relaterede lovbrud, heller ikke en løsning. Jo hårdere der bliver slået ned på tilhængerne af corona konspirationer, jo vredere bliver de, og jo mere bekræftes de i deres mistanke om, at der bagved corona, er en anden sandhed end den officielle forklaring. Det hjælper derfor ikke at lave dobbelt straffe, eller på andre måde at fjerne dem fra gadebilledet,

eller udelukke dem fra den offentlige debat. Det vil kun forstærke deres mistillid til regeringen og samtidig gøre dem mere frustrerede og vrede. Alligevel oplever tilhængere af corona relaterede konspirationer, at det ikke er nok at lave larm med gryder og pander for at blive hørt. Medierne og det omkringliggende samfund interessere sig først for dem, når de kaster med kanonslag, eller afbrænder en dukke af statsministeren. De har behov for at blive taget seriøst og lukket ind i samfundsdebatten. Det fremstår også dobbeltmoralisk, når staten idømmer demonstranter som demonstrerer imod regeringens håndtering af corona med dobbelstraf, når regeringen ikke selv retsforfølges for at have løjet om første nedlukning, eller den grundlovsstridige nedlukningen af mink erhvervet.

GIV TALETID OG LYT

Ifølge EU kommissionens retningslinjer er det vigtigste du som borger kan gøre, hvis du møder en med stærke overbevisningerne, fjernt fra dine egne, at lytte og give dem taletid. Hør på hvad de har at sige og spørg åbent og nysgerrigt ind til deres teorier. Skab en åben dialog, hvor du empatisk imødekommer deres teorier, men modargumenter med valid data fra myndighederne. Egentlig som du ville tale med alle andre, der havde en anden overbevisning end dig selv.

